Šejh Muhammed b. Ibrahim El-Hamd

Prijevod Nezir Halilović

OPASNE GREŠKE U ODGOJU DJECE

OPASNE GREŠKE U ODGOJU DJECE

Šejh Muhammed b. Ibrahim El-Hamd

PREDGOVOR PREVODIOCA

Odgoj djece je oduvijek predstavljao poručje u kome se želio istaknuti i dokazati svaki pojedinac. Tako, od prvog čovjeka do danas, za sve očeve i majke (bez obzira na nivo obrazovanja i oblik posla) karakteristično je nastojanje da svoje milo čeljade poduče svim stvarima za koje smatraju da će mu trebati u životu.

Međutim, iako ova želja i nastojanje izuzetno snažno egzistira kod svakog roditelja, bez izuzetka, ipak primjećujemo drastično veliku razliku u samom odgoju, kulturi i ponašanju između djece različitih roditelja.

Ova činjenica nam nameće pitanje koje svaki roditelj sebi postavi barem jednom u životu:

- Zašto i moja djeca nisu kao djeca tog i tog?

Odgovor na ovo pitanje je vrlo jednostavan. Za uspješan odgoj djece nisu dovoljne samo puste želje i velike ambicije, nego i veliko znanje, strpljenje, ustrajnost, mudrost, iskrenost, itd. Kao što za izgradnju kuće nije dovoljna samo želja da se ta kuća napravi, nego i veliko znanje, snaga, strpljivost, trud itd., isto tako, pa i više, za izgradnju stabilne i sposobne dječije ličnosti je

potrebno izuzetno veliko znanje, ljubav, strpljivost trud itd. Upravo to je područje u kome se iskazuju ogromne razlike između roditelja. Bez obzira koliko "majstor" želi da sagradi lijepu i stabilnu kuću, ako svaku ciglu ne postavi na svoje mjesto, jasno vam je kakva će kuća ispasti!!!

Isto tako, i roditelji se mogu zanositi idejama, željama i ambicijama da imaju sposobno, svestrano i stabilno dijete koliko hoće, ali ako svaku "ciglu" njegovog odgoja ne postave na adekvatno mjesto, jasno vam je kakvo će dijete biti.

U ovom djelu, poštovani čitaoci, imate priliku da se prvi put na našem, bosanskom jeziku, upoznate sa manjkavostima i opasnim greškama koje roditelji najčešće čine u odgoju svoje djece, kao i preporukama i savjetima za ispravan i uspješan njihov odgoj.

Nikako ne smijemo zaboraviti ni činjenicu da je Uzvišeni Allah dž.š. Onaj koji upućuje koga On hoće i ostavlja u zabludi koga On hoće. Međutim, isto tako ne smijemo zaboraviti ni činjenicu da nam je Allah dž.š. naredio da se svim raspoloživim sredstvima trudimo i zalažemo na Njegovom putu, a posebno aktivno u brizi o svojoj porodici.

Molim Allaha dž.š. da nam pomogne u tome.

OPASNE GREŠKE U ODGOJU DJECE

UPOZORENJE!

Svi znamo za obaveze i dužnosti djece spram roditelja, i svi mi tražimo i očekujemo da se djeca ponašaju u skladu sa tim. Međutim, većina nas zaboravlja da i djeca imaju svoja prava kod roditelja, odnosno da i roditelji imaju obaveze i dužnosti spram svoje djece. Kako god je Allah dž.š. naredio dobročinstvo prema roditeljima isto tako je naredio i dobročinstvo i plemenitost prema djeci.

Skladno tome, dobročinstvo prema djeci, te budnost, briga, nježnost, pažnja i strpljivost u njihovom odgoju se smatra ispunjenjem emaneta kojim nas je zadužio Allah dž.š. onog momenta kada nam je podario djecu. Istovremeno lijenost, nemar, nezainteresovanost, nebriga i površnost u odgoju djece smatraju se jednim od najtežih oblika pronevjere, nesposobnosti i izdaje, a posljedice takvog ponašanja u odgoju djece su strašne, užasne i nesagledive u svakom pogledu.

Ozbiljnost problema "izgrađivanja čovjeka" kroz odgoj, direktno nam potvrđuje i Allahov univerzalni zakon – šerijat, kroz svoja dva ključna

izvora, Kur'an i sunnet. Tekstovi Kur'ana i sunneta nam naređuju strogu ozbiljnost u pristupu ovoj temi i upućuju nas na izvršenje našeg emaneta prema djeci kroz pravilan odgoj i dobročinstvo prema njima. Ujedno nas najstrožije upozoravaju na svaki oblik lijenosti, nemara, nezainteresovanosti i površnosti u odgoju naše djece.

O tome uzvišeni Allah dž.š. kaže:

Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate.[1]

O vjernici, Allaha i Poslanika ne varajte i svjesno međusobno povjerenje ne poigravajte.[2]

O vi koji vjerujete, sebe i svoje porodice čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti, i o kojoj će se meleki strogi i snažni brinuti, koji se onome što im Allah zapovijedi neće opirati, i koji će ono što im Allah naredi izvršavati.[3]

Allahov Poslanik s.a.v.s. o tome kaže:

"Svi ste vi pastiri i svi ste odgovorni za svoje stado. Imam je pastir u svom džematu i odgovoran je za svoj džemat. Čovjek je pastir u svojoj kući i odgovoran je za svoje ukućane..."[4]

---

[1] En-Nisa: 58.

[2] El-Enfal: 27.

[3] Et-Tahrim: 6.

[4] Buhari: 583, Muslim: 1829.

On također kaže:
"Nema ni jednog roba (čovjeka) kojem Allah podari nešto kao emanet, pa on umre ne izvršivši ga kako treba, a da mu Allah neće zabraniti ulazak u Džennet."[5]

NAJZASTUPLJENIJE OPASNE GREŠKE U ODGOJU DJECE

Uprkos veličini odgovornosti i ozbiljnosti problema "odgoja djece" naći ćemo da je izuzetno veliki broj roditelja nemaran u ovome pitanju od suštinske važnosti, te da to olahko shvataju i ne posvećuju mu potrebnu brigu i pažnju.

Možemo vidjeti da veliki broj takvih roditelja uopće nema predstavu gdje im se djeca nalaze, u kakvom društvu se kreću i kakva mjesta posjećuju. Ti roditelji su u potpunosti zanemarili i zapustili odgoj svoje djece, ne interesuju se za njihov razvoj i rezultate niti im daju neophodne savjete, smjernice i upute u momentima kada su one najpotrebnije njihovoj djeci.

Međutim, kada se ti roditelji suoče sa drskošću i nepokornošću kod svoje djece, onda počnu sa

---

[5] Buhari: 13/112, Muslim: 132.

svojim žalopojkama koje u svom jadu i očaju iskazuju pred svima i na svakom mjestu.
Na žalost, nisu ni svjesni da su upravo oni ključni razlog takvog stanja svoje djece.
O tome je jedan pjesnik spjevao prelijepe stihove:

Baci ga u vodu svezana,
A potom mu reče:
Čuvaj se čuvaj,
Da se ne skvasiš čovječe!

Greške u odgoju djece se pojavljuju u mnogobrojnim i raznovrsnim oblicima. Svaki taj oblik, svaka greška, direktno rezultira lošim stanjem, odgojem i ponašanjem kod djece.
Najčešće i najopasnije greške su sljedeće:

ODGAJANJE DJECE PUTEM PLAŠENJA, STRAHA I ZASTRAŠIVANJA

Ovo je jedna od najzastupljenijih i najuočljivijih greški u odgoju djece. Svaki put kada dijete malo snažnije zaplače roditelji ga počnu zastrašivati mrakačom, babarogom, lopovom, šejtanom i sl. Neki pak, imitiraju zvuk strašnoga vjetra ili neke druge "opasne" pojave. Najteži oblik ovakvog pristupa je kada roditelji počnu svoje dijete

zastrašivati profesorom, učiteljem, doktorom, hodžom itd.

Sve ovo kod djece razvija veliki strah od navedenih pojava ili osoba. Taj strah se počinje širiti kod djeteta i na druge stvari i osobe, te počinje zauzimati sve više i više prostora u dječijem srcu. Nakon izvjesnog vremena dijete se može početi plašiti predmeta, pojava i osoba kojih se uopće ne bi smjelo plašiti, čak naprotiv.

Najgore što se dešava u praksi, a što najviše produbljuje strah kod djeteta, jeste slučaj kada se dijete ozljedi, bilo to padom na zemlju, nožem ili na bilo koji drugi način, i od te ozljede mu poteče krv iz tijela. U tom momentu, umjesto da roditelji ovladaju situacijom i smireno se nasmiješe svome djetetu praktično mu pokazujući na taj način da to nije ništa strašno i užasno, i time smire i očvrsnu svoje dijete, oni, na žalost, počnu prestrašeno skakati, uzvikivati i jadikovati, tražeći zavoje, pomoć, hitnu i sl. U ovome posebno prednjače majke koje usljed svoje neizmjerne ljubavi prema djeci i brige za njih počnu plakati, urlati, zapomagati, udarati se po prsima i licu i jadikovati.

Sve to rezultira jedino povećanjem straha i plača kod već ozlijeđenog djeteta i navikava djecu da se plaše svaki put kada vide krv ili osjete bol.

ODGAJANJE DJECE KROZ LAHKOMISLENOST I "DUG JEZIK"

Mnogobrojni roditelji se osjećaju ponosnim i zadovoljnim kada vide svoje dijete kako žustro odgovara drugim ljudima, što nerijetko bude popraćeno obilnim psovkama i ružnim riječima od strane djeteta.[6]

Na veliku žalost, veliki broj roditelja takve djece, umjesto energičnog stava i hitnog dokidanja te ružne navike, na takvo ponašanje svoje djece gleda blagonaklono i, da nevolja bude veća, takvo ponašanje svoje djece smatraju "hrabrošću".

Idealno rješenje nije ni u drugoj krajnosti, tj. da dijete stalno šuti i ćutke podnosi sve provokacije i uznemiravanja. Idalno rješenje je ono središnje.

---

[6] Ovo je danas raširen običaj po cijelom svijetu, a posebno kod nas u BiH. Na žalost, kod nas pojedini roditelji, po pravilu neobrazovani, prvo nauče svoje dijete psovati pa tek onda izgovarati "babo" i "mama". Op.p.

ODGAJANJE DJECE U NEDEFINISANIM ODNOSIMA UNUTAR PORODICE I NAVIKAVANJE DJECE NA UDOBAN ŽIVOT U RASKOŠI, IZOBILJU, LUKSUZU I SJAJU

Djeca koja odrastu o ovakvim porodicama obavezno izrastaju u velike "gotovane", rasipnike i uobraženke. Nastavljajući tradiciju iz djetinjstva takvu djecu i u odraslom dobu interesovat će samo njihov vlastiti ugođaj i ništa više.

Briga i razmišljanje o drugim, i pomoći drugim je potpuno strana takvoj djeci. Sva pitanja društva (džemata) i društvenog života ih interesuju samo onoliko koliko vide sebe i svoj vlastiti interes u svemu tome. Svejedno je da li se radi o zajedničkim projektima, aktivnostima ili čak i igrama i zabavi.

Duh džemata (društva) i pripadnosti zajednici za njih nema nikakvog značaja ni važnosti.

Sve to direktno narušava fitru – prirodu čovjeka kao društvenog bića, te kod te djece ubija i uništava ustrajnost, želju za aktivnijim angažmanom u društvu i, indirektno, razara im hrabrost.

PRIUŠTAVANJE DJECI SVEGA ŠTO POŽELE I ZATRAŽE

Pojedini roditelji priuštavaju svojoj djeci apsolutno sve što ona zatraže bez ikakvog izuzetka. Takvi roditelji stavljaju sve svoje finansijske mogućnosti na raspolaganje dječijim željama i prohtjevima. Na taj način nepromišljeno troše velike količine novaca ulažući ga u gotovo ništa.[7]
Šta je još gore, takvi roditelji ne uče svoju djecu pravoj vrijednosti novca i ta djeca će sigurno izrasti u neodgovorne rasipnike koji će jedino biti sposobni za život od danas do sutra.

ISPUNJAVANJE DJEČIJIH ŽELJA USLJED NJIHOVOG PLAČA PRED RODITELJIMA

Vrlo često se dešava da dijete traži nešto od roditelja, svejedno da li od očeva ili majki, i kad mu oni to odbiju dijete brizne u žestoki glasni plač, ne bi li na taj način postiglo željeni cilj.
Roditeljima, naravno, taj plač vrlo brzo dosadi i oni požure da ispune "želju" svoga djeteta, bilo zbog toga što su se sažalili i smilovali na svoje

---

[7] Jer, takvom djetetu ako jednom ne priuštiš nešto kao da nikada ništa nisi učinio za njih. Op.p.

čeljade ili jednostavno, zbog toga da ga ušute i "kutarišu" se njegovog plača.

Ovo je jedna od najopasnijih grešaka u odgoju djece i ona neminovno rezultira slabošću duha i ličnosti kod djece.

Dr. Muhammed Sibag kaže:

"Čuo sam od Malika b. Nebijja da mu se obratio neki čovjek tražeći od njega savjet kako da odgaja svoje nedavno rođeno dijete.

On ga je upitao:

"Koliko je dijete staro?"

Čovjek je odgovorio:

"Mjesec."

Malik mu na to reče:

"Tvoj voz je davno prošao."

Ja sam tada pomislio da se Malik olahko odnio prema ovom pitanju i da je mogao bolje postupiti. Međutim, kada sam bolje sagledao i razmislio o tome vidio sam da je Malik bio potpuno u pravu. Jer, svaki put kada dijete zaplače majka odmah požuri da ga nahrani. Tako dijete od najranijih dana svog života nauči da je plač sredstvo za postizanje potreba i želja. Na toj svijesti dijete i odraste. Zato vidimo da kada nas, kao narod, napadne bilo ko mi plačemo pred Vijećem

sigurnosti u Ujedinjenim nacijama i očekujemo da ćemo plačem postići naša prava."[8]

KUPOVANJE AUTOMOBILA DJECI DOK SU JOŠ MALA I NEZRELA

Naći ćemo da pojedini imućniji roditelji svojoj djeci kupe automobil prije nego što sazriju. Razlog za to može biti djetetovo dosađivanje ocu konstantnim traženjem automobila, ili, pak, jednostavno zato što otac želi da se oslobodi brige i razmišljanja o mnogobrojnim kućnim porebama (namirnice i sl.) i želi da njegovo dijete preuzme brigu o tome.

Nakon toga, kada dijete dođe do svog automobila vidimo kako se, u većini slučajeva, njegovo ponašanje drastično mijenja na gore. Dijete počinje da provodi noći van kuće vozajući se sa, opet, obično lošim društvom. Moguće je da dijete počne uznemiravati susjede i ostale muslimane tim svojim novim ponašnjem. Takva djeca obično počnu sve više izostajati sa nastave i na kraju se uglavnom okrenu protiv roditelja s kojim je sve počelo i na kojim se obično završava. Nakon što roditelji jednom kupe djetetu automobil automatski

---

[8] Vidi: "Nezarat fi el-Usreti el-Muslimeh", "Hames": 146-147.

otežavaju, a ponekad direktno isključuju, svaku mogućnost daljnjeg usmjeravanja, savjetovanja i kontrolisanja svoga djeteta.

STROGOST I "ČVRSTA RUKA" PREMA DJECI VIŠE NEGO ŠTO JE POTREBNO

Ovo je još jedna velika greška koja se pojavljuje kod onih roditelja koji pribjegavaju udaranju svoga djeteta teškim udarcima, svejedno da li se radi o jednom ili o više udaraca.[9]

Druga stvar koja često ide uz udaranje, jeste ruganje djeci i njihovo ismijavanje zbog svake sitnice, a pogotovo krupne stvari, te teško prekoravanje djece, vikanje na njih i nazivanje ružnim imenima i nadimcima.

Sve ove stvari sebi dopuštaju jedino oni roditelji koji uopće nisu svjesni svoje funkcije i zadataka. Također, nisu ni svjesni da će jednog dana, ili još bolje rečeno, dugo vremena gorko otplaćivati sve

---

[9] Dijete je još uvijek malo i u fazi narastanja i sazrijevanja i samim tim je nemoguće da shvata svijet onako kako ga roditelji shvataju. Allahov Poslanik s.a.v.s. u svom hadisu kaže:
"Ko nema MILOSTI prema mlađim i poštovanja prema starijim ne može reći da spada u naše redove." Op.p.

te svoje nepromišljene postupke u (ne)odgoju svoje djece.

ŠKRTARENJE PREMA DJECI

Nasuprot roditeljima koji besmisleno razbacuju svoj novac na djecu, ponekad se dešava da roditelji škrtare na svojoj djeci i da "štede" na njima više nego što je to potrebno.

Rezultat takvog odnosa je javljanje i razvijanje osjećaja tjeskobe i brojnih nezadovoljenih potreba. Ta djeca će odrastati pod pritiskom brojnih nazadovoljenih potreba i uvijek će težiti njihovom zadovoljivanju.

Postoji izuzetno velika vjerovatnoća da će ih takva situacija i to stanje odvesti u pokušaj zadovoljenja upražnjenih potreba putem krađe, ili, još gore, traženjem od drugih ljudi.

Takva situacija i odnosi u porodici su najbrži put da se dijete nađe u okrilju kriminalaca i raznih pokvarenih osoba.

USKRAĆIVANJE PAŽNJE, NJEŽNOSTI I LJUBAVI SVOJOJ DJECI

Na prvom mjestu sva navedena uskraćivanja zadiru u dubinu djetetove duše i prozvode teška osjećanja odbačenosti, bezvrijednosti itd. Niko ne

može normalno živjeti bez tih osjećanja, pa tako ni dijete, i ono će sigurno krenuti u potragu za tim van porodice.
Kada jednom uspije pronaći sve to van porodice, jasno vam je šta će to značiti i čime će rezultirati.

POSVEĆIVANJE PAŽNJE SAMO VANJŠTINI

Veliki broj roditelja smatra da se pravilan i uspiješan odgoj djece ogleda u kvalitetnoj ishrani, modernoj i skupocjenoj odjeći, pohađanju najuglednijih škola itd. Ukratko, kroz istaknutu pojavu djeteta u svom okruženju.
Na žalost, takvi roditelji zaboravljaju da dijete osim tijela i vanjštine ima i dušu koju oni, kroz takav odnos, u potpunosti zapostavljaju i uopće se ne trude da kod djeteta razviju osjećajnost, plemenitost, osjećaj za vjerom i ostale poželjne moralne osobine.[10]

UMIŠLJENOST O DOBRIM OSOBINAMA DJECE

Naći ćemo da pojednini roditelji pretjeruju u ovoj oblasti. Oni o svojoj djeci imaju visoko mišljenje i uopće se ne obaziru na to koliko to

---

[10] Vidi: "Nezarat fi el-Usreti el-Muslimeti", str. 150.

njihovo mišljenje ima uporišta i potvrde u stvarnosti.
Možemo naći da se takvi roditelji uopće ne raspituju za svoju djecu, ne prate njihovo ponašanje, ne zanimaju se za razne faze i situacije kroz koje njihova djeca prolaze i uopće nemaju predstavu o društvu u kome se nalazi njihovo dijete. Sve to čine iz jednog jako naivnog razloga, prevelikog povjerenja u svoju djecu.
Takvi roditelji ne prihvataju bilo kakvo mišljenje ili primjedbu o svojoj djeci koje nije u potpunoj podudarnosti sa njihovim mišljenjem i očekivanjem, bez obzira koliko je to što im se prezentira o njihovoj djeci tačno, realno, objektivno i dobronamjerno.[11]
Kada se desi da njegovo dijete ili djeca urade nešto nemoralno, zaslužno ukora i prezira, ili kada upadnu u neku nesreću i iskušenje, pa neko obavijesti roditelje o svemu tome, oni automatski počinju braniti svoje dijete iznalazeći na hiljade opravdanja i objašnjenja za te dječije postupke. Istovremeno takvi roditelji, umjesto zahvale na

---

[11] Kod nas postoji i izreka o ovome koja kaže: "Ako želiš izgubiti prijatelja samo mu kaži kako treba odgajati svoje dijete." Op.p.

dobronamjernosti, iskrenosti i brizi, okreću se osobi koja ih je obavijestila i, ne daj Bože, uz to još i nasavjetovala, i počinju je obasipati pravim kanonadama optužbi i pogrda kako je brzoplet, kako je zavidnik i kako traži i interesuje se za stvari koje ga se ne tiču!?

UMIŠLJENOST O LOŠIM OSOBINAMA DJECE

Nasuprot gore navedenim slučajevima naći ćemo i roditelje koji idu u drugu krajnost. Oni imaju krajnje loše mišljenje o svojoj djeci i uopće nisu zadovoljni njihovim stanjem, mogućnostima i ponašanjem. Poneki u tome znaju toliko pretjerivati da je pitanje da li se uopće mogu i smatrati roditeljima i porodicom.[12]

Naći ćemo da takvi roditelji kritikuju svoju djecu za sve i jednu odluku koju ona sama donesu. Da nevolja bude još veća, oni svojoj djeci nikada ne ukazuju ni najmanju iskru povjerenja, a posebno ne priznanja i ponosa njima.

---

[12] Ovo se posebno često dešava u slučajevima kada su roditelji nosioci visokih diploma, funkcija i sl., a djeca im u školi pokazuju rezultati ispod prosjeka, ili su retardirana sl. Op.p.

Takvi roditelji kod svoje djece proizvode sliku svoje superiornosti i nedostižnosti naspram njih, što izaziva teško emocionalno stanje kod te djece, te u svakoj situaciji, u svakoj sitnoj, a pogotovo krupnoj stvari, pokazuju i naglašavaju kako su oni daleko bolji, uspješniji i superiorniji nego što će oni ikada biti.
Bilo bi puno bolje da takvi roditelji ponekad zažmire na propuste, pogreške i nedostatke svoje djece i da ih bar pokušaju ohrabriti i podržati u njihovim odlukama i aktivnostima.

PRAVLJENJE RAZLIKE MEĐU DJECOM

Ovo je, također, jedan on najčešćih i najočiglednijih poremećaja u odgoju djece. Nesvjesni posljedica ove greške, na žalost, izuzetno veliki broj roditelja pravi razliku među djecom i time djelimično ili u potpunosti zapostavlja obavezu pravednosti i jednakosti prema djeci. U ovakvim slučajevima uopće nije bitno da li je to razlikovanje djece ekonomske, materijalne ili čisto emotivne prirode.
Tako imamo roditelje koji razlikuju djecu u novcu koji im daju, u darovima i poklonima, u igri, šali, zabavi, poklanjanju pažnje, ljubavi itd.

Sve to prozivodi najteže oblike zavisti i ljubomore među djecom i neizostavno utiče na grupisanje i podjelu djece na "ljubimce" i "maze", te zapostavljene i prepuštene samim sebi. Takvo stanje nerijetko prerasta u otvorenu i trajnu mržnju među djecom i mržnju spram roditeljima.
Primjera ove greške imamo napretek. Najčešće se dešava da roditelji jednom djetetu, obično starijem, daju daleko veći iznos novca nego mlađim, ili da mu kupe automobil, ožene ga, kupe mu plac za kuću, a nerijetko mu je i sagrade.
Kada takve roditelje upitate:
"Šta je sa mlađom djecom?",
uglavnom dobijate odgovor:
"Njima ću sagraditi (kupiti i sl.) kada porastu."
Ako, pak, upitate za kćerke takvi roditelji će vam reći:
"One će se poudati i kod svojih muževa zateći sve što im treba!?"
Nema nikakve sumnje da je ovaj način razmišljanja i ovakav stav u potpunosti pogešan i suprotan pravednosti.
Ko od nas ima garanciju da će doživjeti odrastanje mlađe djece? I, ko od nas ima garanciju da će nakon tog perioda posjedovati potrebni novac i snagu? Nakon toga, kćerke,

također, imaju svoja prava kod roditelja, bez obzira što će se udati i odseliti kod svojih muževa.
Možemo zaključiti da je obaveza roditelja da svaki put kada jednom djetetu poklone nešto, da to isto poklone i ostaloj djeci, pa makar to i pohranili i sačuvali za kasnije. U najmanju ruku, mora zapisati šta je i koliko dao i naglasiti da je to uzeto iz toga i toga imetka.
Nakon toga, ili će se neizmirene stvari prema mlađoj djeci računati kao očev dug koji se mora izmiriti, ili će taj dio biti izuzet i podijeljen mlađoj djeci u momentu podjele naslijeđa.

ODGAĐANJE ŽENIDBE SINOVA NAKON ŠTO SE UKAŽE NJIHOVA ŽELJA I POTREBA ZA TIM

Pojedini roditelji, iz raznoraznih razloga, odgađaju i zapostavljaju ženidbu svojih sinova čak i nakon što im sinovi jasno stave do znanja da se žele ženiti i nakon što se ukaže njihova zrelost, sposobnost i potreba za tim.
Ovo, također, spada u najopasnije greške roditelja prema djeci. Ako roditelji ne udovolje ovim željama i zahtjevima svojih sinova djeca će se sigurno okrenuti haramu i krenuti stranputicom.

Kada se to desi roditelji moraju biti svjesni da su oni krivci za to i da je to ponašanje njihovog djeteta rezultat njihove greške.

ODGAĐANJE UDAJE KĆERKI I "TRGOVANJE" NJIMA

Ova greška je još opasnija i pogubnija nego prethodna, ali ipak, dešava se da pojedini roditelji odgađaju udaju svojih kćerki, pogotovo u slučajevima kada kćerka radi kao profesorica, doktorica, službenica i sl. i kada im ona donosi prihod u kuću. Kada se ukaže prigodna prilika za udaju takvim djevojkama, njihovi roditelji se uplaše da će njihovom udajom presušiti taj izvor prihoda, te počnu iznalaziti mahane mladiću, nagovarati kćerku da sačeka još bolju priliku itd.

Pojedini roditelji idu još dalje i doslovice "trguju" svojim kćerkama na taj način što čekaju onoga ko će platiti najveći mehr za njih i koji će im obezbijediti prestižnije mjesto u društvu, ne gledajući njegove ljudske i moralne kvalitete. Takvi roditelji nisu ni svjesni koliko veliki grijeh i zločin čine na svojim kćerkama. U većini slučajeva su oni prosci sa najviše novca, koji plaćaju najskuplje mehrove najgori mogući prosci, zbog svoje moralne i duhovne iskvarenosti. Na nereću,

oni imaju najviše novca kojim mogu kupiti "reklamu" roditelja tih sirotih djevojaka.

UDAJA KĆERKI ZA NEDOSTOJNE PROSCE

Pojedini roditelji se svim silama trude i nastoje da im se kćerke udaju za pojedince koji su na istaknutim položajima u društvu, koji su ugledni, bogati itd. Istovremeno oni potcjenjuju sve ostale bez navedenih stvari bez obzira koliko su ti ostali mladići pristojni, pametni, pobožni, kulturni i odgojeni.

Bez obzira na sve ljudske i moralne kvalitete tih mladića pojedini roditelji preferiraju "funkcionere" i "bogatune" ne obazirući se puno na njihovu ljudskost, moral i vjeru.

Nema nikakve sumnje da je ovo skupa greška roditelja koju će njihova kćerka cijelog života plaćati svojim suzama i nesrećom.

Što se tiče takvih roditelja moraju biti svjesni da su počinili najgori oblik pronevjere najvrednijeg i najdragocjenijeg emaneta.

LJUTNJA I BIJES ZBOG ŽENSKE DJECE

Ova greška ne predstavlja samo grešku u odgoju, nego i u vjerovanju – akidi.

Na žalost, čak i danas u savremenom dobu sveopćeg napretka imamo vrlo česte slučajeve da se pojedini roditelji silno naljute i pobjesne kada im Allah podari žensko dijete. Nekima od njih to toliko teško padne da osjećaju veliku sramotu zbog toga, pa se silno naljute na svoju ženu i u startu onemogućuju normalan život svom djetetu.
Nema nikakve sumnje da takvo ponašanje spada u običaje prljavog džahilijjeta (doba neznanja i tame uma) i običaje i praksu džahila.
Radi se o toliko krupnoj i opasnoj stvari da o njoj direktno govori i Gospodar svjetova, svemogući Allah dž.š. koji kaže:
I kad se nekome od njih javi da mu se rodila kći, lice mu potamni i postaje potišten, krije se od ljudi zbog nesreće koja mu je dojavljena, da li ovako prezren da je zadrži · ili da je u zemlju zarovi? Kako ružno oni prosuđuju![13]
Postoji stara izreka koja kaže da se dan po sabahu poznaje, pa čemu da se nada dijete koje je na taj način dočekano na ovom svijetu???
Ako kojim slučajem posjetite bilo koju od bolnica diljem svijeta i obratite pažnju na izraze lica prisutnih koji su tog momenta dobili dijete, te

[13] En-Nahl: 58-59.

saslušate i analizirate njihovo ponašanje moći ćete primijetiti začuđujuće ogromnu podudarnost između Allahovih riječi i njihovog ponašanja.
To isto se može primijetiti i u bolnicama u kojim se putem ultrazvuka pregledaju trudnice i otkriva spol djeteta. Jasno ćete moći primijetiti kako se većina očeva silno obraduje kada im žena saopći da nosi muško dijete, dok istovremeno oni kojima se kaže da će dobiti djevojčicu potamne na tu vijest i dobro se zadube u svoje misli, a nemali broj je i onih koji otvoreno pokažu znakove bijesa i ljutnje, da nas Allah sačuva takvog ponašanja.
OPASNOSTI TOG PONAŠANJA SU:

- Predstavlja otvoreno suprotstavljanje Allahovom određenju, kaderu.
- To je nezadovoljstvo i prigovor Allahovoj milosti i poklonu. Umjesto zahvalnosti što ih je Plemeniti Allah sačuvao toga da budu neplodni i da nikada ne mogu imati djecu, ti ljudi se ljute na Allahovu milost i poklon.
- To je oponašanje nevjernika i slijeđenje džahilijjetskih običaja.
- To je očevidni dokaz primitivizma tih ljudi, njihovog neznanja, psihičke nestabilnosti i intelektualne zaostalosti.

- To je opterećenje za ženu u stvarima koje ne može izmijeniti i na koje ne može uticati. Neki čak i preziru ženu što je noseća sa djevojčicom.
- To je prezir, omalovažavanje i ponižavanje ženine ličnosti zbog stvari na koje nema uticaja.

NADIJEVANJE DJECI IMENA SA RUŽNIM ZNAČENJIMA

Pored toga što je ovo velika i najočevidnija greška, ovo je i grijeh prema djetetu koji će ono morati ispaštati čitavog života sve do smrti (pa čak i poslije, jer se na nišanu ispisuje ime) ili dok ne promijeni ime.

O tome je rekao šejh Bekr Ebu-Zejd:

"Analizirao sam sve grijehe i pokuđene stvari i našao sam da se svi oni brišu iskrenim pokajanjem. Kao što islam briše sve grijehe prije njega, a najveći je, svakako, nevjerovanje, tako isto iskreno pokajanje briše grijehe za koje se čovjek iskreno i istinski pokaje kada ispuni sve uvjete pokajanja.

Međutim, postoje greške i grijesi koji se prenose na potomke i sramotu tih grijeha potomci nasljeđuju od predaka, a ljudi ih prepričavaju

među sobom kroz generacije i smiju se na njihov račun. Da bi se posljedice takvih grijeha mogle ispraviti potrebno je učiniti veliki napor i preći dugi, složeni, mukotrpni put. Razlog za to je činjenica da je taj grijeh zapisan u sva moguća dokumenta. Najočitiji takav grijeh je nadijevanje djetetu ružnog imena.

Taj očev grijeh, tj. to ime se unosi u matične knjige i dijete ga nosi kao teret od rođenja pa dokle bude određeno. To ime se evidentira u sva moguća dokumenta kojima je okružen svaki čovjek (rodni list, zdravstvanu knjižicu, školska svjedočanstva i diplome, vozačku dozvolu, ličnu kartu, pasoš itd.)

Kada dijete shvati tu očevu "grešku" i umori se od njegovog tereta, te odluči da je dokine mijenjajući ime, ono mora promijeniti sva dokumenta koja posjeduje. Međutim, šta da radi sa svojim uspomenama i svojim društvom koje ga je toliko godina znalo pod tim imenom i koristilo ga za zbijanje šala? Sve to su rezultati očeve "greške" kada svome djetetu nadije ime koje ne odobrava časni šerijat, ne podnosi arapski jezik, jezik Kur'ana, i ne prihvata zdrava ljudska priroda i razum.

Ovo je samo jedan jako izražajni segment silnog ideološkog talasa koji je zapljusnuo sva područja islamskog svijeta. Istovremeno, ovo je i najteži segment i poremećaj koji čine roditelji, zaljubljenici u stranu kulturu i običaje, prema svojoj djeci. Oni svojoj djeci nadjevaju imena poznatih nevjernika nadajući se da će i njihova djeca biti kao oni. U toj svojoj opijenosti tuđom kulturom oni su slijepi za sve ostale stvari, a pogotovo za Allahov šerijat i islamska imena.

GREŠKE U IMENIMA SU:

- NADIJEVANJE DJECI HARAM (ZABRANJENIH) IMENA

Tu spadaju imena poput Allahovih imena koja nije dozvoljeno nadjevati stvorenjima tipa: El-Ehad, Er-Rahman, Allah, El-Halik, Es-Samed, El-Kadir itd.

Zatim tu spadaju imena koja počinju sa riječju "Abd = rob" uz ime stvorenja, tipa: Abdun-Nebijj (Vjerovjesnikov rob), Abdu-Husejn (Husejnov rob), Abdu-Alijj (Alijin rob).

Na kraju tu spadaju imena stranog porijekla, imena nevjernika, a pogotovo ona koja su nosili otvoreni i žestoki neprijatelji islama i muslimana, poput: Džordž, Dejvid, Džozef, Jara, Dijana, Žaklin, itd., sve zbog toga što ta imena izražavaju želju da djeca koja ih nose budu kao te osobe.

U ovu kategoriju spadaju imena taguta (onih koji pretjeruju u zlu i prelaze sve granice) i velikih silnika i oholnika poput imena: Faraon, Karun, Haman, te svih onih koji su slični njima poput imena: Marks, Engels, Lenjin, Staljin, Frojd itd. Nadijevanje tih imena djeci predstavlja zadovoljstvo s tim ljudima i njihovim djelima, te ljubav prema njima, a sve to je nespojivo sa srcem istinskog razumnog vjernika.

- NADIJEVANJE IMENA ZA KOJE POJEDINCI MISLE DA SU BOGOUGODNA A ONA TO NISU

To su imena koja su po šerijatu mekruh, tj. pokuđena, poput imena: Abdul-Maksud, Abdus-Settar, Abdul-Mevdžud itd.

- NADIJEVANJE IMENA SA RUŽNIM ZNAČENJEM

Tu spadaju sva imena koja imaju ružno značenje i koja sama po sebi ružno zvuče. Ta imena ne mogu biti draga ni jednoj ljudskoj duši i niko ne bi poželio da ih nosi. To su imena tipa: Harb (Rat), Himar (Magarac), Kelb (Pas), Murre (Gorčina), Mirhad (WC-šolja) itd.

- NADIJEVANJE IMENA KOJA IZAZIVAJU PODSMIJEH KOD PRISUTNIH

Tu spadaju imena poput: Šahhat (Škrtica), Fulful (Paprika), Hajše (Vreća), Džahš (Magare), Bagl (Mazga), Fudžl (Rotkvica) itd.

- NADIJEVANJE IMENA KOJA VRIJEĐAJU LJUDSKI PONOS I DOSTOJANSTVO

To su imena poput imena: Hajjam (onaj koji je ludo zaljubljen), Vessal (onaj koji uvijek stiže), Fatin (onaj koji stavlja na iskušenje), Fitna (Iskušenje) itd.

- NADIJEVANJE IMENA MELEKA

Imena meleka su svima manje više poznata. To su imena poput: Džibril, Mikail, Israfil, Azrail, itd. Ovo je posebno zabranjeno kada se radi o ženskoj djeci, jer je to poređenje sa mušricima, mnogobošcima, i njihovim vjerovanjem.

- NADIJEVANJE IMENA KOJA ZNAČE VJERSKU SAVRŠENOST

U ovu kategoriju spadaju imena: poput imena Bera (Uzvišena), itd.[14]

---

[14] Vidi: "Adabu istikbali el-Mevludi fi el-Islam", od Jusufa Arifa, str. 40-42; "Hakku el-Abai ala el-Ebnai, ve hakku el-Ebnai ala el-Abai", dr. Ta-Ha Afifij, str. 84.

DUGOTRAJNO ODSUSTVO VAN KUĆE

Pojedini roditelji zapostavljaju kuću i porodicu i veći dio vremena provode van kuće. Očevo odsustvo vrlo često biva ključni razlog za zapadanje djece u razna iskušenja, neprilike, tegobe, lutanja i sl.

Razlozi očevog odsustva mogu biti raznovrsni, ali su posljedice iste. To može biti:

- Zauzetost zbog posla ili trgovine, pa makar otac tvrdio da to radi isključivo radi djece.
- Dugotrajna putovanja zbog prirode posla ili zbog ekskurzija i odmora.
- Provođenja vremena sa društvom i prijateljima, na odmoru, izletima i sl.
- Zapostavljanje prve žene, djece i kuće u slučajevima kada se otac oženi drugom ženom i osnuje još jednu porodicu. Koliko je samo takvih slučajeva u kojima očevi nakon ženidbe drugom ženom u potpunosti zanemare i zapostave svoju prvu porodicu. U takvim slučajevima djeca se neizostavno odmeću od kuće i zauvijek mrze i preziru oca i porodicu, a sve zbog očeve "zauzetosti", bezobzirnosti i udaljenosti od njih.

- Česti izlasci majke iz kuće zbog odlaska u kupovinu, posjete, na posao i sl.

Ovo su bili samo neki slučajevi odsustva i udaljenosti od djece. Svi oni predstavljaju teške oblike nemara i zapostavljanja djece i svaki od njih rezultira rađanjem i razvijanjem negativnih osobina kod te djece i zapadanjem istih u raznorazne nedaće, teškoće, neprilike, probleme, iskušenja i sl. Koliko samo će ljubavi, pažnje, nježnosti, brige, zaštite, sigurnosti i zadovoljstva, nepovratno izgubiti ta djeca zbog očeve nesposobnosti da odredi prioritete???

Divni li su stihovi:

Nije jetim ko je bez roditelja,
Ostavljen u životu s malo od njih dvoga.
Jetim je onaj ko oca i majku ima,
Majka ga ne pazi, a otac vremena nema.

DOVE PROTIV DJECE (DOVE NA DJECU)

Na žalost, veliki broj roditelja svakodnevno na svoju djecu uči razne nepromišljene i neprikladne dove. U ovome posebno prednjače "nervozne" i "nesvejsne" majke koje u napadu svoje nervoze i živaca zbog najmanje sitnice proklinju svoje dijete i uče teške dove na njega

tipa: “Da Bog da dobio groznicu”, “Da Bog da te izrešetali meci”, “Da Bog da te auto pregazilo”, “Da Bog da oslijepio, zanijemio,” itd. To isto često čine i očevi.

Nakon toga kada dijete zadesi neka nesreća, tragedija ili iskušenje roditelji nisu ni svjesni da je to moža njihova uslišana dova stigla njihovo dijete, samo u malo izmijenjenom i ublaženom obliku. Proučili su dovu na dijete u momentu kada se primaju dove i dova im je, eto, u ublaženom obliku primljena. Kada bi dova bila primljena u pravom obliku kako je uče roditelji sigurno je da bi oni proklinjali i sebe i svoju nesmotrenost do kraja svog života.

Davno je rečeno da je dova poput bačenog kamena, neki pogodi, a neki promaši. Zbog toga je Allahov Poslanik s.a.v.s. upozorio muslimane:

“Ne zazivajte dove na sebe, i ne zazivajte dove na svoju djecu, i ne zazivajte dove na svoj imetak, da ne potrefite vrijeme u kojem Allah prima dove, pa vam se one i usliše.”[15]

---

[15] Muslim: 4/2304.

ODGAJANJE DJECE U "SLIJEPOM" MODERNIZMU

U ovo spada uključivanje djece u razna plesna i disko društva, slijeđenje nevjernika, privikavanje kćerki na oblačenje kratke, tijesne i prozirne odjeće i sl. Uz sve navedeno u ovo spada i privikavanje djece na korištenje raznih pogrdnih i nekulturnih fraza, psovki i ružnih riječi.
Do toga dolazi usljed česte upotrebe istih od strane roditelja pred djecom, ili, još gore, upotrebljavanjem tih primitivnih izraza, fraza i psovki prilikom dozivanja djece.
S obzirom da djeca naprosto upijaju sve sadržaje iz svog okruženja, te fraze, izrazi i psovke će vrlo brzo postati sastavni dio dječijeg rječnika. Na taj način govorna kultura djeteta će spasti na najmanji mogući nivo.

ČINJENJE PREZRENIH STVARI PRED DJECOM

U ovu kategoriju spadaju svi konkretni slučajevi kada roditelji pred svojom djecom čine stvari koje su pokuđene. Djeca ne znaju razliku između zabranjenog, dozvoljenog i pokuđenog, pa sve te pokuđene stvari shvate i prihvate kao dozvoljene. U to spada konzumiranje duhanskih proizvoda, slušanje razvratne muzike i pjesama sa ružnim porukama, brijanje brade, gledanje

nemoralnih filmova, praćenje bezvrijednih "sapunica" na TV, česti izlasci majke i odvajanje od djece bez ikakve potrebe i sl.
Inače, sve što roditelji čine postaje uzor za djecu i signal o dozvoljenosti toga i kada roditelji čine dosta pokuđenih stvari uglavnom će i djeca činiti sve te stvari.

UNOŠENJE MEKRUHA I HARAMA U KUĆU

Poput kupovanja i donošenja u kuću raznih videokaseta, časopisa i knjiga porno i erotskog sadržaja, donošenje satelitske antene (bez prethodne provjere sadržaja kanala), interneta (bez ugrađenih filtera) i sl.[16]
Sve navedeno predstavlja metode i sredstva koja će posijati sjeme propasti u te porodice zbog kojih će one, prije ili kasnije, biti uništene. Ličnosti koje se izgrađuju u takvim i sličnim porodicama nikad neće biti stabilne, čvrste i kompletne.

---

[16] Šta mislite tek o slučajevima kada se roditelji otvoreno drogiraju pred djecom, kada konzumiraju i donose alkohol, i kada u kuću dovode druge osobe radi činjenja zinaluka? Sigurno je da se od djece iz takvih porodica nikakvo dobro ne može očekivati. Op.p.

Uz sve navedeno veliku ulogu u tome imaju škole sa čisto ateističkim i materijalističkim planom i programom. One ruše sve forme vjerovanja i omalovažavaju i obezvrijeđuju plemeniti islamski ahlak.

Na kraju tu spadaju i svi oblici prakse koja podučava i prilagođava čovjeka činjenju ružnih djela.

Sve to su sredstva koja imaju nevjerovatno veliku moć uticaja na ljude i usmjeravanje njihovog ponašanja u svojim ciljevima. Njihovo djelovanje ostavlja duboki trag na svakom pojedincu, te umanjuje, a vrlo često i potpuno isključuje ulogu, značaj i uticaj porodice u odgoju djece.

MNOGOBROJNOST PROBLEMA MEĐU RODITELJIMA

U svim slučajevima gdje su među roditeljima prisutni stalni međusobni konflikti pred djecom, djeca će ponijeti trajni crni trag u svojoj svijesti.

Šta mislite kako se osjeća dijete dok gleda kako mu otac viče i urla na majku ili, još gore, kako je krvnički udara i maltretira?

Šta mislite kako se osjeća dijete dok gleda kako mu majka laže ocu i kako ga potkrada i vara sa drugim?
Nema sumnje da će sve te loše uspomene naći pogodno mjesto u dječijoj duši i da će tu zapaliti svoje vatre. U dubini svoje duše dijete će ostati pusto, a na mjesto osjećajnosti, nježnosti, samilosti i plemenitosti u njegovom srcu će doći zlo, pakost, mržnja i neprijateljstvo prema svima.

KONTRADITORNOSTI U PORODICI

Primjeri kontradiktornosti u porodici nisu ništa manje mnogobrojni i uočljivi nego i ostale greške. Primjera kontradiktornosti u porodici imamo bezbroj. Koliko samo puta roditelji savjetuju djecu da budu iskrena, a djeca znaju da oni sami često lažu, ili da budu odgovorni i savjesno izvršavaju sve obaveze i dužnosti, a oni sami to nikada ne čine.
U najčešćem slučaju roditelji koji puše cigarete savjetuju svoju djecu da to nikada ne čine!?
Nije poruka ovih tekstova da roditelji ne trebaju savjetovati svoju djecu za stvari koje sami ne čine. Roditelji su dužni savjetovati svoju djecu u svemu, pa makar u nekim stvarima bili i nedosljedni.

Želi se ukazati na to da roditelji prilikom savjetovanja moraju biti krajnje mudri i oprezni, jer kontradiktornost između dijela i govora briše svaki pozitivni trag savjeta.

UNAJMLJIVANJE KUĆNIH POMOĆNICA I ODGAJATELJICA RADI BRIGE O DJECI

Ovo je danas široko rasprosrostranjena praksa, pogotovo u porodicama gdje su i otac i majka zaposleni. Ovo može biti vrlo zahvalna stvar i isto tako, pa i više, opasna i kobna po djecu. Zahvalna u slučajevima kada roditelji pronađu pravu osobu za to, osobu koja posjeduje sve potrebne kvalitete, te duhovne i moralne vrijednosti. Međutim, ako se roditelji prevare u izboru i izaberu osobu koja je psihički nestabilna, moralno degradirana i uz sve to i nevjernik, onda ta greška može rezultirati potpunim iskvarivanjem i degradiranjem djece.

Uticaj tih osoba na djecu je dokazano veliki i zbog toga se mora biti maksimalno oprezno u njihovom izboru.

Pogrešna osoba može, u pravom smislu, upropastiti djecu u svakom pogledu.

SLANJE ŽENSKE DJECE NA PIJACU BEZ MAHREMA (PRATNJE)

Iako nam se na prvi pogled čini da se radi o nevažnoj stvari i da je u pitanju rutinska stvar, moramo se zapitati da li je to uistinu tako?

Dosta je roditelja koji svoje kćerke šalju same na pijacu u nabavku. To uglavnom prolazi bez problema. Međutim, kako bi se roditelji osjećali da se djetetu nešto ružno desi dok je na pijaci (bude uvrijeđena, pokradena, kidnapovana itd.)

Ako te ljude upitate:

"Zašto ne idete sa njima?"

Odgovorit će vam:

"Stid me da me ko ne vidi?"

Subhanallah (Slavljen neka je Allah), stide se ljudi, a ne stide se Allaha!!

Ako sa druge strane pogledate njihove nove skupocjene automobile, ili pune poslovne prostore, vidite kako su vrlo brižljivi prema njima. Nikada nećete vidjeti nekoga od njih kako ostavlja svoj skupocjeni automobil ili poslovni prostor nezaključan, a vidite ih većinu kako ostavljaju svoje kćerke nezaštićene. Oni se moraju zapitati šta čovjeku vrijedi sve bogatstvo ovoga svijeta kada mu kćerka bude napastvovana!?

O tome su spjevani stihovi koji kažu:

Ko čuva u zemlji zvijeri stado,
Kad on zaspe, lav će ga zamijeniti rado.

ZANEMARIVANJE MOGUĆNOSTI TELEFONA

Telefon je danas postao potreba čovjekovog normalnog života i danas je nezamisliva kuća bez telefona. Međutim, ogromna većina roditelja uopće ne obraća pažnju na dječije telefonske razgovore i upotrebu telefona. Već je široko rasprostranjena praksa da roditelji u sobu svakog djeteta postave telefon i uz to, nerijetko, svakom djetetu kupe lični mobitel.[17] Međutim, ne smijemo zaboraviti da se lahko može desiti da taj telefon postane izvor problema i nedaća u porodici, ključno sredstvo iskvarenja djeteta i povezivanja sa lošim društvom. Oprez nije nikada suvišan, a roditelji se moraju zapitati koliko samo nesreća i sramota je urađeno posredstvom upotrebe telefona.

[17] Dok govorimo o normalnim okolnostima sve to predstavlja korak napretka. Op.p.

NEMARNOST O DJEČIJOJ LITERATURI

Opće je poznato pravilo da literatura oblikuje i usmjerava čovjekove misli i ideje. Sve i jedna pročitana knjiga ostavlja neizbrisivi trag na svakom pojedincu.

Na žalost, naći ćemo brojne slučajeve gdje se roditelji uopće ne obaziru na literaturu koju čitaju njihova djeca, a kamo li da ih oni usmjeravaju u tome, propitkuju i pomažu u shvatanju i ispravnom razumijevanju tih djela. Ko će ukazati djeci šta je to dobro i korisno u djelima koja čitaju, a šta vješto zakukuljeno i podmuklo podmetnuto, ako ne roditelji?

Nemaran odnos prema dječijoj literaturi će jednog dana neminovno dati rezultate kojima sigurno nećemo biti zadovoljni.

POTCJENJIVANJE I OMALOVAŽAVANJE DJECE

Često se dešava da roditelji nisu ni svjesni da njihovo ponašanje u datom momentu može imati strašno negativno, pogubno i razarajuće djelovanje na dijete. Oblici takvog ponašanja sa strašnim posljedicama su:

- UŠUTKIVANJE DJETETA KADA PROGOVORI. Ovaj slučaj i slučaj ismijavanja sa djetetom i načinom njegovog govora u

samim temeljima potresa dijete i razara njihovo samopouzdanje. Nakon takvog postupka od strane roditelja dijete će umanjiti svoj govor i povući se u sebe. (Nakon toga, samim smanjenjem komunikacije smanjt će se i djetetove intelekutualne mogućnosti.)

- IŽIVLJAVANJE NA DJECI KADA POGRIJEŠE. Kada se roditelji okome na dijete zbog neke njegove očevidne greške, kažnjavajući ga i kritikujući zbog nje, to će kod djeteta proizvesti osjećaj teške krivice i, što je još opasnije, osjećaj sopstvene nesposobnosti. Ta osjećanja teško padaju odraslom čovjeku, a pogotovo teško padaju malom djetetu. Istovremeno sa tim pogubnim osjećanjima, otac će se u očima svog djeteta pretvoriti u brzopleto, oholo, nemilosrdno "čudovište". U takvom stanju će se podići ogromna i nepremostiva barijera između oca i djeteta. Nakon toga, otac vrlo lahko može u potpunosti izgubiti autoritet kod djeteta i u tom slučaju nikada više neće moći pozitivno uticati na dijete.
- PREZIRANJE I PODSMIJAVANJE DJECI KADA SE OSAMOSTALE. Ovo je najteži

oblik omalovažavanja i ponižavanja djeteta. Međutim, iako zvuči nevjerovatno, pojedini roditelji omalovažavaju i ponižavaju svoju djecu kada kod njih primijete znakove odlučnosti, bogobojaznosti, dobrote i slijeđenja upute. Takav postupak roditelja često rezultira udaljavanjem djece od Pravoga puta i njihovim potpunim iskvarivanjem. Ovo je toliko krupna stvar da onoga ko je počini uglavnom prate njene posljedice dokle god je živ. Takva djeca, nakon takvih postupaka svojih roditelja i sopstvene slabosti, po pravilu na sebe i svoje roditelje navlače veliku sramotu i poniženje i bivaju predmetom ibreta – pouke. Iako je dijete to koje donosi odluke o svom ponašanju, roditelji koji svesno iskvare svoju djecu i udalje ih od Pravog puta će snosisti paralenu odgovornost za svaki negativni postupak svoga djeteta.

NEUKAZIVANJE PRILIKE ZA POVJERENJEM I ODGOVORNOŠĆU

Ovo je greška u kojoj roditelji svojoj djeci uskraćuju priliku za pokazivanje odgovornosti. Ponekad to roditelji čine zbog pretjerane brige i

pažnje prema djeci, tj. zbog toga što ne žele da opterećuju svoje dijete, a ponekad to čine zbog toga što nemaju povjerenje u njega. I za ovaj slučaj imamo bezbroj primjera u svakodnevnom životu, tako npr. dešava se da roditelji posjeduju fabrike ili lance trgovinskih radnji, a za rad u njima unajmljuju druge ljude. U isto vrijeme njihova djeca besposleno sjede kod kuće i lijenčare bez ikakve obaveze i posla. Još gori su slučajevi kada u takvim porodicama djeca rade kod drugih. Gdje je u svemu tome mjesto i uloga roditelja i ko će pripremiti tu djecu za život bez bogatstva i roditelja?[18]

USKRAĆIVANJE PRILIKE ZA POPRAVLJANJE GREŠKI

Dešava se da pojedini roditelji zbog najmanjih sitnica s kojim nisu zadovoljni kod svog djeteta prozivaju i ismijavaju svoje dijete. Tu dječiju bezazlenu sitnicu u stanju su pamtiti duži vremenski period i sve to vrijeme prozivati svoje dijete zbog toga. Tako npr., ako dijete ukrade

---

[18] Sjetimo se samo kako su kod nas završili begovski sinovi kada im je nakon Drugog svjetskog rata komunistička vlast oduzela bogatstvo i imanja. Op.p.

nešto[19] oni ga dozivaju imenom "kradljivac", "lopov" i sl. Ili, u drugom slučaju, kada dijete slaže nešto, dozivaju ga imenom "lažljivac".
Na taj način roditelji jednu sitnu pogrešku djeteta tretiraju kao ključnu i jedinu osobinu svog djeteta!!! Kao da je to nemoguće popraviti!?
Dijete to sluša i pati podnoseći bol na svoj način. Međutim, ono istovremeno u svojoj duši stvara ubjeđenje kako je ono rođeni kradljivac, lažov itd. Nakon izvjesnog vremena dijete to prihvata kao pravu istinu, uopće ne reaguje na ta dozivanja i takva tretiranja, te više i ne pokušava da to izmijeni i popravi. Kada se to desi postavlja se pitanje ko će izbaviti i zaštititi dijete od toga?

LOŠE RAZUMIJEVANJE DJEČIJE PRIRODE I LIČNOSTI

Koliko je samo roditelja koji nemaju ni najosnovnija znanja o ličnosti i prirodi djeteta. Iz tog njihovog neznanja proizaći će na desetine i stotine greški u pristupu svom djetetu i njegovom odgajanju. Šta više, većina greški rezultat su neznanja iz ove oblasti.

---

[19] Umjesto da se zapitaju zašto je dijete to učinilo i da li bi to učinilo da su mu oni nabavilu tu stvar Op.p.

Kao i odrasli i djeca imaju svoje karakteristike i specifičnosti. Postoje djeca koja se jako brzo ljute, djeca koja se malo smiju, djeca koja su umjerena, djeca koja su uvijek vesela i razdragana itd.

Ako se nakon prepoznavanja prirode svakog djeteta roditelji prema svima odnose na jedan kalup učinili su najveću moguću grešku. Ta greška će kasnije prerasti u čitav niz drugih greški iz kojih će se razviti brojni problemi.

NEUOČAVANJE FAZA RAZVOJA KOD DJETETA

U porodicama gdje roditelji nisu obrazovani naći ćemo veliku grešku koju oni čine prema svom djetetu. Naime, i pored toga što njihovo dijete svakodnevno napreduje i postepeno izrasta u zrelu, zdravu odraslu osobu oni se i dalje prema njemu odnose kao prema dojenčetu. Ovakav odnos naravno smeta svakom djetetu i zbog njega dijete može biti mnogo opterećeno.

ISMIJAVANJE ISKUŠANIH I ZLOBA PREMA NJIMA

Na žalost, iako se radi o izuzetno primitivnom i neljudskom postupku, dešava se da pojedinci, kada primijete neku osobu koja je nečim iskušana, počnu ismijavati tog nesretnika čineći

razne zlobe i odvratnosti, te počnu optuživati porodicu te osobe za njeno stanje.
Umjesto da mole Allaha dž.š. da njih i njihovu porodicu zaštiti i sačuva tog iskušenja i da mole Allaha za pomoć toj osobi, oni tim osobama nanose najgore moguće uvrede i rane.[20] Koliko je samo slučajeva gdje je uzdah uvrijeđenog iskušanika stigao djecu čovjeka koji ga je uvrijedio.

NEZAINTERESOVANOST ZA ŠKOLOVANJE DJETETA

Koliko je samo "zauzetih" roditelja koje se uopće ne interesuju za školovanje svoga djeteta? Takvi roditelji se uopće ne raspituju o školi koju je izabralo njihovo dijete, niti o nastavnicima i profesorima koji uče njegovo dijete. Uopće ih ne interesuju metode, karakteri i ponašanja tih nastavnika, niti nastavni plan i program koji će usvajati njihovo dijete. Najopasnije je to što ih ne interesuje ni struktura i sastav razreda u kome će njihovo dijete odrastati i saznavati.

---

[20] Zaboravljaju da se u velikom broju slučajeva to vraća i zadesi nekoga iz te porodice, obično djecu, još na ovome svijetu. Op.p.

UPISIVANJE DJECE U STRANE ŠKOLE

Strane škole, pored svih prednosti i dobrih strana, mogu imati jednu veliku i neoprostivu manjkavost ideološkog karaktera, tj. ako prezentiraju drugo vjerovanje i ponašanje koje iskvaruje vjerovanje i ponašanje djeteta.
Ovo je pogotovo izraženo u slučajevima kada se radi o manjoj djeci koja imaju vrlo slab, ili ga uopće nemaju, bedem znanja i vjerovanja kojim bi se mogla zaštiti od raznih bjelosvjetskih ideja i uticaja.

SLABA SARADNJA SA ŠKOLOM U KOJOJ SE DIJETE ŠKOLUJE

Nažalost, ovo predstavlja veliku bolest našeg društva. Ogroman je broj roditelja koji nemaju nikakvu komunikaciju niti saradnju sa školama u kojim se školuju njihova djeca. Ponekad roditelji uopće ne znaju ko su razrednici njihovoj djeci, a možda neki uopće ne znaju ni gdje se nalazi škola u koju idu njihova djeca.

STAJANJE NA STRANU DJETETA U KONFLIKTIMA U ŠKOLI

U školi se često dešava da neko od nastavnika ili upravitelja prozove nekog učenika

zbog neke greške ili ga zaluženo kazni i odmah sutradan, taj učenik dolazi u školu u pratnji svog razjarenog roditelja koji prijeti svima odreda. Umjesto da takvi roditelji preispitaju cijeli slučaj i smireno porazgovaraju sa upraviteljem ili datim nastavnikom koji je kaznio njihovo dijete, oni bez ikakvog uvoda verbalno ili fizički napadaju nastavnika ili upravitelja. Čak i u takvim slučajevima, umjesto da roditelj "raspravi" sa odgovornom osobom u zatvorenoj prostoriji, daleko od očiju učenika i svog djeteta, on to čini naočigled svih i tom prilikom upotrebljava najgore moguće psovke, optužbe, izraze i fraze. Svu svoju ljutnju i bijes on istresa na datu osobu držeći svoje dijete za ruku!?
Takvim postupkom on u očima svoga djeteta trajno diskvalifikuje vrijednost, značaj i ulogu tog nastavnika. Na taj način, on jednom za svagda betonira odgojno-obrazovnu nadgradnju svog djeteta u toj školi i kod tog nastavnika. Istovremeno on čini da se tim njegovim slijepim i nepromišljenim ponašanjem njegovo dijete osjeti jako važnim, nadmenim i zadivljenim u svoj postupak i samog sebe. Nakon toga, nastavnici i većina drugih ljudi za to dijete nikada neće predstavljati nikakve autoritete.

ZAKLJUČAK O GREŠKAMA

Ovo su bile samo neke od greški koje svakodnevno čine roditelji u odgoju svoje djece. Šta mislite, čemu se mogu nadati roditelji koji ih čine nakon tolike nemarnosti?

Ako su ove greške bile sjeme koje su posijali, šta mislite, kakvi će biti plodovi koje će pobrati?

Prvo su svoju djecu napunili i opkolili sadržajima koji garantuju iskvarenje njihovog djeteta, a potom su se prepustili nadanju i očekivanju da njihovo dijete bude primjerno, uzorno, dobro i odlično.

Iz svega navedenog lahko možemo zaključiti da kakav god "zločin" ili grešku učinimo prema djeci u fazi odgoja, ne treba da žurimo sa našim žalopojkama i kukanjem kada vidimo da čine ružne i odvratne stvari na svoju i našu sramotu kada odrastu. Moramo biti svjesni da smo upravo mi svojim greškama "oblikovali" i "pripremili" dijete za nesreću, sramotu i zlo, umjesto da smo to učinili za dobro.[21]

Smijemo li se, uopće, u ovom segmentu odgoja, usporediti sa "selefu - salihom", dobrim

---

[21] Vidi: "Ahlakuna el-Idžtimaijjeh", od Sibaija, str. 160.

prethodnicima, koji su svojim rezultatima odgoja zabilježeni kao najbolja i najplemenitija generacija, čije rezultate nije uspio ponoviti niko poslije njih, iako su živjeli prije više stotina godina.

Kakvi su samo bili ti ljudi koji su bez svih onih znanja iz pedagogije, psihologije i metodika bili u stanju izgraditi takve ličnosti koje i dan-danas stoje uspravno i nedostižno pred nama?

Ako analiziramo stanje i atmosferu u kojoj je živjela ta generacija, te njihove aktivnosti i ponašanja vidjet ćemo da je iza sve i jednog pojedinca te generacije stajao otac i majka koji su bili veličanstvene ličnosti, potpuno izgrađene i stabilne u svim segmentima. Oni su shvatili odgoj svoje djece kao najodgovorniju stvar na ovom svijetu i skladno tome trudili su se svim sredstvima da taj odgoj sprovedu u najpotpunijem mogućem obliku sa najuzvišenijim ciljevima. Navest ćemo nekoliko primjera časnih majki koje su dale nemjerljiv doprinos u odgoju svoje djece zahvaljujući kojem su njihova djeca izrasla u fantastične i neponovljive ličnosti.

PRIMJERI ODGOJA KOD SELEFA

ZUBEJR IBN – AWAM R.A.

Ovaj veliki čovjek historije islama je odgajan u okrilju svoje plemenite majke Safijjje r.a., kćerke Abdul-Mutalibove. Odrastao je uz njenu izvanrednu prirodu, karakter i plemenitost.

Navest ćemo samo jedan slučaj iz njihovog života koji se desio nakon bitke na Uhudu. Kao što je opće poznato Hind bintu Utbe je rasporila stomak Safijinom bratu, Hamzi b. Abdul-Mutalibu. Hamza je na Dan Bedra u dvoboju ubio njenog oca, Utbu, i kao odmazdu za to ona mu je nad Uhuda rasporila stomak i sažvakala jetru. Uz to ga je i toliko izmasakrirala da je bilo strahota gledati Hamzino beživotno tijelo.

Kada je Allahov Poslanik s.a.v.s. stigao do tijela svog izmasakriranog amidže i vidio u kakvom je stanju njegovo mrtvo tijelo, obuzela ga je još veća tuga. Zatim je prišao tik pored njega. U tom momentu je primijetio svoju tetku, a Hamzinu sestru Safiju kako žurno prilazi poprištu bitke, kako bi vidjela šta su nevjernici učinili njenom bratu. Tada Allahov Poslanik s.a.v.s. reče njenom sinu Zubejru:

“Ne dozvoli joj da priđe i vidi ovo!”, brinući se za njeno stanje u slučaju da vidi izmasakriranog brata.
Čim je Zubejr stao pred svoju majku i rekao joj ono što mu je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao, ona mu spremno odgovori:
“Ako me ne pustiš, ni zemlje ni majke nemaš.”
Taj majčin odgovor je toliko iznenadio junaka muslimana da se stresao kao prut i osjetio kako mu se zemlja trese pod nogama, zatim se okrenuo i žurno vratio Allahovom Poslaniku obavještavajući ga šta mu je rekla majka.
Tada Allahov Poslanik s.a.v.s. reče:
“Oslobodi joj put.”
Okupljeni muslimani joj odmah napraviše prolaz, a ona žurno priđe i zagleda se u svog brata, zatim je klanjala i potom se vratila nazad moleći Allaha dž.š. za svog brata šehida i potom reče Zubejru:
“Poruči Allahovom Poslaniku da nema većeg zadovoljstva od onoga što zadesi čovjeka na Allahovom putu. Sa Allahovom dozvolom ja ću biti hrabra i strpljiva u svom bolu.”

EMIRUL-MU'MININ EBU-HASAN ALIJA IBN EBI-TALIB

Ovaj velikan svih vremena je odrastao u okrilju dvaju najuglednijih žena čovječanstva i najpotpunijih u svojoj plemenitosti, ugledu, časti, dostojanstvu i mudrosti. To su bile Fatima bintu-Esed, njegova majka, i Ummul-Mu'minine Hatidža bintu-Huvejlid, žena Allahovog Poslanika s.a.v.s., zato nas i ne čude njegove sposobnosti i kavaliteti po kojim ga spominje historija islama, a o čemu su napisana brojna djela.

EMIRUL-MU'MININ MUAVIJA B. EBI-SUFIJAN

Ko je stajao iza njega? Bila je to njegova istaknuta majka Hind bintu-Utbe r.a. Još dok je Muavija bio beba ona je uobičavala govoriti kako će njen sin, ako ga Allah poživi, predvoditi svoj narod.

Taj isti Muavija nakon što je postigao ugled, veličinu i slavu uobičavao je govoriti za sebe: "Ja sam sin Hinde."

ABDULLAH B. ZUBEJR R.A.

Iza odgoja ovog časnog velikana je stajala njegova plemenita majka Esma bint Ebi-Bekr r.a. Kakva je to osoba bila reći će vam sljedeći

događaj njenog života. Kada su joj javili da je njen sin Zubejr ubijen i da ne ide u pravcu tog mjesta ona je smireno odgovorila:

"Šta će me spriječiti? Jahja (Allahov poslanik) je bio sin Zekerijjaa (Allahovog poslanika), pa je njegova glava poklonjena jednoj prostitutki iz Benu-Israila."

Prije nego što će Abdullah biti ubijen, on se savjetovao sa svojom majkom da li da se upušta u borbu protiv Hadžadždža, a ona mu je odlučno odgovorila:

"Idi i bori se! Tako mi Allaha, bolji je udarac sabljom po nasilniku, nego udarac bičem po slabom i poniženom."

EMIRUL-MU'MININ EBU-HAFS OMER B. ABDUL-AZIZ R.A.

Poznat je kao najpravedniji i najskromniji vladar prošlih vremena. Ko je njega odgajao? Ponovo je to bila majka, plemenita Ummu-Asim bintu-Asim b. Omer b. El-Hattab, žena koja je u cijelom svom vremenu poznata kao najodgojenija i najplemenitija, žena koju je krasio najljepši ahlak tog vremena.

ABDUL-MELIK B. OMER B. ABDUL-AZIZ R.A.

On je bio mladić koji je bio ideal za pojam znanja, hrabrosti, skromnosti i iskrenog obožavanja Allaha dž.š. u svom vremenu. Ko god ga je vidio nije se mogao nagledati njegove ljepote i dostojanstva, a umro je sa devetnaest godina.
Ko ga je tako odgojio da do svojih devetnaest godina zapis o njemu uđe u sve historijske i biografske knjige i da bude živi primjer svih najuzvišenijih ideala? Naravno, to su mogli biti samo njegovi roditelji Omer b. Abdul-Aziz i majka Fatima bintu Abdul-Melik b. Mervan r.a.[22]

SUFIJAN ES-SEVRI R.A.

Ko od nas zna ko je bio Sufijan Es-Sevri? On je poznat kao fekih i muhadis Arapa. Pored toga osnivač je jednog od mezheba i Emirul-Mu'minin u hadisu. Taj veliki islamski učenjak je bio plod svoje plemenite majke koja je založila sve za svoje dijete, zauzvrat ne tražeći ništa. Historija nam bilježi njene riječi, vrline, djela, dostignuća i plemenitost, ali ne i njeno ime.
Imami Ahmed bilježi sened od Veki'a da je rekao:

---

[22] Vidi: "Siretu Abdul-Melik b. Omer b. Abdul-Aziz", od Ibn-Redžeba El-Hanbelija.

“Jedne prilike Sufijanova majka je rekla svome sinu:
“Sinak moj, ti uči i traži znanje, a ja ću se za sve ostalo brinuti svojom preslicom.”
Tako je ona sama obavljala sve poslove i obezbjeđivala sve potrebe svome sinu, oslobađajući ga svih obaveza kako bi se što više i potpunije posvetio nauci i učenju.
Neprestano ga je savjetovala i upozoravala na opasnosti i propise. Između ostalog, Imami Ahmed prenosi da je jedne prilike rekla svome sinu:
“Sinak moj, svaki put kada napišeš samo deset harfova pogledaj u svoju dušu i reci da li vidiš kod sebe povećanje bogobojaznosti, blagosti, dostojanstva i ozbiljnosti. Ako ne vidiš, znaj da si se bavio onim što ti šteti, a ne onim što ti koristi.”

IMAM MUHAMMED B. IDRIS ŠAFIJA R.A.

Ovaj velikan svih vremena i učenjak čije znanje je obasjalo svaki zemaljski kutak je, također, rezultat truda i zalaganja svoje veličanstvene majke. Otac mu je umro još dok je bio zametak u majčinom stomaku ili, po drugim predajama, dok je bio malo dojenče. Njegova majka je na sebe

preuzela sve obaveze njegovog odgoja, ishrane, zaštite itd.
Upravo ona je ta koja je na njega prenijela svu svoju pronicljivost i mudrost. Historija nam bilježi da je bila jedna od najistaknutijih i najinteligentnijih osoba svoga vremena.

EMIRUL-MU'MININ ABDUR-RAHMAN NASIR R.A.

Ovaj velikan je upravljao Andaluzijom (islamskom Španijom) u vrijeme kada su tu zemlju iz temelja potresala brojna iskušenja i potoci bratoubilačke krvi. Pa ipak, ovaj velikan je ovladao situacijom i u potpunosti uspostavio red, mir i zakon na tom poluotoku. Nakon toga se na čelu svoje vojske uputio ka neprijateljima i u samo jednom pohodu oslobodio sedamdeset tvrđava. Nakon toga je dopro do samog srca Francuske i u svojim pohodima prolazio i kroz rubne pokrajine Švicarske i uz to pokorio i rubne pokrajine Italije, sve dok mu nisu počeli plaćati porez.
Poslije toga je Kordobu uzeo za svoju prijestolnicu i prekinuo sve veze sa abasijskim hilafetom. Za vrlo kratko vrijeme Kordoba je postala najznačajniji evropski centar u kojem su se okupljali najnačajniji evropski vladari, učenjaci i filozofi.

Sigurno se pitate otkuda tako snažna energija ovom čovjeku, otkuda sva ta silna snaga, odlučnost i veličina? Gdje je izvor svega toga?

Ponovo je odgovor u samo jednoj ženi, Abdur-Rahmanovoj majci. Oca mu je ubio njegov amidža i tako je majka ostala sama sa njim i preuzela cjelokupnu brigu o njegovom odrastanju i odgoju. Ona mu je udahnula tajnu snage, plemenitosti i svih ostalih vrijednosti.

IZLAZ

Ovo je bilo svega nekoliko blistavih primjera iz života i odgoja djece kod dobrih generacija muslimana. Ovih nekoliko svijetlih primjera odgoja kod selefa zadivljuje ljudski um i ostavlja trajan utisak na dušu izazivajući divljenje.

Uistinu svaki čovjek koji pogleda u stanje svoje djece i sve ono što ona čine od ružnih i odvratnih stvari, te u stanje roditelja koji odgoju svoje djece poklanjaju najmanje pažnje, i ako sve to usporedi sa shvatanjem i tretiranjem odgoja kod prvih generacija, osjetit će veliko razočarenje, te duboku žalost i tugu.

Međutim, bez obzira na vrijeme, položaj i situaciju, musliman nikada ne očajava, niti gubi nadu.

Ono što je već popravilo i izgradilo prve generacije u stanju je da izgradi i sadašnje. To je, naravno, islam.

Davno je rečeno da je ovaj ummet poput kiše. Ne zna se da li mu je bolji početak, sredina ili kraj.

U suštini, situacija je vrlo jednostavna. Dovoljno je da, sa Allahovom dozvolom, uzmemo stvar u svoje ruke, da ispunimo sve neophodne uvjete, uđemo u svoje kuće dostojanstveno i na vrata, požurimo u

potragu za pravim lijekom i obavezno ispravimo naše ranije greške i propuste.
Velika obaveza na svim roditeljima je da se u potpunosti okrenu odgoju svoje djece kao najvažnijoj stvari na ovom svijetu, te da u tom cilju usmjere sva raspoloživa sredstva i snage, jer ulaganje u odgoj nije nikada iznevjerilo dobre rezultate. U najmanju ruku je umanjivalo i sprečavalo moguću nesreću i zlo, a u najboljem je toj porodici donosilo uspjeh, sreću i spas svim potomcima.

UVJETI ISPRAVNOG ODGOJA DJECE

Kao što postoje greške u odgoju djece, o kojim smo već govorili, isto tako postoje i pohvalni postupci koji obezbjeđuju pravilan odgoj naše djece.

Od nas zavisi da li ćemo uvidjeti njihove prednosti, veličinu i značaj ili ne, i da li ćemo ih se pridržavati u našem pristupu najslađim, najdražim i najdragocjenijim stvorenjima ovoga našeg svijeta.

U to spadaju sljedeće stvari:

PAŽLJIVOST PRI ODABIRU SUPRUGE

Bez obzira na našu aktuelnost i naša shvatanja ljubavi i braka, ne bi trebalo da se ijedan muškarac odlučuje za brak sa nekom djevojkom ili ženom, prije nego što klanja istiharu namaz i zamoli Allaha dž.š. za uputu na najhairnije rješenje i ustrajnost na njemu. Uz to je potrebno da se o tome što više savjetuje sa mudrim, plemenitim, iskusnim i učenim ljudima. Sigurno se pitate zašto sve to? Zato što je supruga buduća majka djece, ona će ih donijeti na ovaj svijet i djeca će odrasti u okrilju i granicama njenog znanja, inteligencije, morala, ćudi i prirode. Ni jedna osoba na cijelom

svijetu nema veći uticaj na svakog insana od njegove majke. Istovremeno, supruga je ta koja ima i najveći uticaj i na samog supruga.

Zbog svega toga je davno rečeno:

"Čovjek je na vjeri svoje žene."

To je zbog svega onoga što svaki muž popuša svojoj ženi zbog ljubavi, težnje i nagona koji osjeća za njom. Zbog svega toga on se sa njom slaže u većini stvari, a sve zbog ljubavi koju osjeća prema njoj. Tako većina muževa često ne vidi drugog puta osim ženinog.

Uksum b. Sajfi je rekao svojim sinovima:

"Sinovi moji, nemojte da vas ženska ljepota udalji od plemenitosti i čistog porijekla. Častan, ugledan i plemenit brak je put do časti i ugleda."[23]

Ebu-Esved Ed-Dueli je rekao svojim sinovima:

"Prema vama sam plemenito postupao i u mladosti i u starosti, pa čak, i prije nego što ste rođeni."

Iznenađeni sinovi ga upitaše:

"Oče naš, kako si to prema nama plemenito postupao prije nego što smo se i rodili?"

On odgovori:

---

[23] Vidi: "Edebu ed-Dunja ve ed-Din", str. 129.

"Od svih žena sam vam odabrao majku zbog koje nikada nećete biti psovani i ponižavani."[24]
Rijaši je o tome spjevao:

Pravo dobročinstvo prema vama
je izbor moj i želja moja
čestite majke čistog porijekla i pravog soja.

MOLJENJE ALLAHA ZA PLEMENITU DJECU

Ovo je osobina i praksa svih Allahovih poslanika, vjerovjesnika i dobrih ljudi. U Kur'anu možemo naći dovu Zekerijja a.s.:

Gospodaru moj, podari mi od sebe čestita potomka, jer se Ti, uistinu, molbi odazivaš.[25]

Isto tako, Allah nam u Kur'anu navodi da je osobina i praksa dobrih Allahovih robova često obraćanje Allahu dž.š. sa molbama:

Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju![26]

---

[24] Vidi: "Edebu ed-Dunja ve ed-Din", str. 132.
[25] Alu-Imran: 38.
[26] El-Furkan: 74.

RADOST ZBOG DOBIJANJA DJECE I ČUVANJE OD SRDŽBE I BIJESA ZBOG TOGA

Svako dijete je direktni Allahov dar čovjeku i prirodno bi bilo za svakog muslimana da se raduje tom poklonu, ne zanemarujući se detaljima, tj. da li je muško ili žensko dijete.

Ni u kom slučaju se ne smije desiti da se bilo koji čovjek koji se osjeća muslimanom ljuti i srdi zbog toga što je dobio dijete. Svejedno je da li on to čini zato što je razočaran, jer je očekivao jedno, a dobio drugo, ili zbog toga što se boji za svoju i djetetovu egzistenciju, ili još bolje rečeno što se boji za ugodan život, čega se, na žalost, plaši većina mladih bračnih parova.

Oni zaboravljaju, ili nikada nisu ni znali, da je uzvišeni Allah Onaj koji obezbjeđuje nafaku svakom Svom stvorenju.

O tome Allah dž.š. kaže:

Ne ubijajte djecu svoju, iz straha od naimaštine, i njih i vas mi hranimo, jer je ubijati njih doista veliki greh.[27]

Posebno raširena pojava diljem svijeta je omraženost ženske djece.

---

[27] El-Isra: 31.

Koliko li je samo očeva neznalica koji se silno rasrde i teško rastuže kad im se kaže da im je žena rodila žensko dijete? Već smo govorili o tome da se ti ljudi ponašaju kao džahili (pagani) iz predislamskog perioda, te da se direktno suprotstavljaju Allahovom određenju (a ne mogu izmijeniti aposlutno ništa). Izraziti nezadovoljstvo i odbiti poklon običnog čovjeka je gnusno i odvratno djelo koje svi preziru, pa šta tek da mislimo o nezadovoljstvu i odbijanju poklona koji nam je podario Allah dž.š.?
Ko je u stanju da zanemari vrijednost i značaj ženskog djeteta?
Pa, one su naše ljupke kćerke, naše sestre, supruge, i one su na kraju naše majke i nene.
Divne li su riječi jednog islamskog daije, misionara:
"One su pola čovječanstva koje rađa drugu polovinu. Preciznije rečeno, one su cjelokupno čovječanstvo."
O veličini i značaju ženske djece govori nam Allah dž.š. u Kur'anu i pri tome dobivanje ženske djece naziva "poklonom". Šta više, stavlja ih na mjesto ispred muškaraca. Allah dž.š. kaže:

Allahova je vlast na nebesima i na zemlji. On stvara šta hoće! On poklanja žensku djecu kome hoće, a kome hoće, mušku.[28]

Allahov Poslanik s.a.v.s. kaže:

"Ko bude iskušan sa nečim od svojih kćerki, pa prema njima plemenito postupi, biti će mu zastor od džehennemske vatre."[29]

"Kome Allah podari tri kćerke, ili tri sestre, ili dvije kćerke, ili dvije sestre, pa upotpuni dobročinstvo prema njima, bojeći se Allah dž.š. za njih, ući će u džennet."[30]

Pjesnik o tome kaže:

Kako je lijepa
Allahova blagodat u kćerkama.
One su za djecu,
one su za ljude,
one su drveće s voćkama.
Dobročinstvom prema njima
javljamo se svim bereketima.[31]

---

[28] EŠ-Šura: 49.
[29] Buhari: 1418; Muslim: 2629.
[30] Musned Imami Ahmeda 43/2.
[31] Vidi: "Savtu el-Mukerremat", od Dusija, str. 27.

TRAŽENJE POMOĆI OD ALLAHA ZA NJIHOV ODGOJ

Svaki čovjek koji se obraća Allahu tražeći pomoć za odgoj svoje djece može se ! nadati toj pomoći. Allah se uvijek odaziva iskrenim dovama Svojih robova, i svaki čovjek koji se obrati Allahu za pomoć sigurno će je i dobiti zajedno sa olakšanjem i strpljivošću, a rezultat njegovog napora i truda u odgoju djece nakon toga sigurno će biti uspješan i izvanredan.

Sa druge strane, čovjek može i odbaciti ovu mogućnost i osloniti se samo na "sebe" i "sopstvene snage" ali je već u startu osuđen na propast.

Prije ili kasnije će doći u stanje koje je opisano još u davnim vremenima:

Kada Allahova pomoć
odgovara čovjeku,
ništa mu teško neće biti
Allah će mu sve olakšati.

Isto tako je rečeno:

Kada nema
Allahove pomoći mladiću,

Prvo što lažno optuži je vlastiti trud.

DOVA ZA DJECU I IZBJEGAVANJE DOVE NA DJECU

Ako Allah dadne pa djeca budu dobra, čestita i plemenita, čovjek treba moliti Allaha da im u tome još više pomogne i da ih u tome učvrsti. Isto tako, ako djeca budu "bezobrazna" i neposlušna opet treba moliti Allaha da ih uputi na Pravi put i popravi njihovo stanje.

Treba se maksimalno čuvati dova na djecu, jer ako se nakon toga djeca još više iskvare i zagrizu u poroke, roditelji moraju biti svjesni da su oni i njihove dove na djecu krivi za to pogoršanje.

NADIJEVANJE DJECI LIJEPIH IMENA

Ono što je obaveza svakog roditelja prema svom djetetu, jeste da mu nadije lijepo islamsko ime sa lijepim značenjem.

Istovremeno im je obaveza da izbjegavaju svako zabranjeno, pokuđeno i ružno ime koje ima ružnu simboliku ili značenje. Ime postaje dio čovjeka i prati ga tokom njegovog života, pa čak i poslije smrti.

Druga velika istina je da ime ima veliki uticaj na čovjeka i njegovo ponašanje.
O tome Ibn-Kajjim kaže:
"Rijetko kad ćeš ćuti ružno ime, a da nećeš naći da osoba koja ga nosi ne odgovara tom imenu!!!"
O tome su, također, spjevani stihovi:

Rijetko kad vidjeh tvoje oči,
S nadimkom u mahani.
A kad malo razmislim,
značenje nadimka je podudarno mahani.

Velika je Allahova mudrost na zemlji što je učinio da se nadjevaju imena koja odgovaraju svom nosiocu. Kako god postoji povezanost uzroka i posljedice, isto tako postoji i povezanost između čovjeka i njegovog imena.
O tome je rekao Ebu-Feth b. Dženna:
"Dugo vremena sam slušao (jedno ružno) ime kojem nisam znao značenje. To me je toliko kopkalo da sam počeo tražiti značenje tog imena. Tada sam otkrio da ime u potpunosti odgovara čovjeku koji ga nosi, ili mu je vrlo slično. Odmah sam to spomenuo Šejhul-Islamu Ibn-Tejmijji r.a., a on mi reče:

"I meni se često događa da to primijetim."[32]

Ibn-Kajjim r.a. kaže:

"Ukratko, možemo zaključiti da sva ružna ponašanja i osobine prizivaju i nose ime koje im u potpunosti odgovaraju. Isti slučaj je i sa svim lijepim i poželjnim stvarima. To je potpuno očevidno. Allahov Poslanik s.a.v.s. je dobio ime Muhammed, Ahmed, što znači onaj koji je puno zahvalan, i on je takav i bio. Štafeta najvećeg hamda, zahvale Allahu, je zauvijek ostala u njegovim rukama. Nikada se nije rodio, niti će se roditi zahvalniji čovjek Gospodaru svjetova.

Zbog toga je Allahov Poslanik s.a.v.s. naredio muslimanima:

"Uljepšajte vaša imena!"

Međutim, često se dešava da se čovjek, koji ima ime sa lijepim značenjem, stidi svog imena[33], isto tako se dešava da se ljudi ponašaju onako kako ih njihova imena opisuju. Tako većina loših ljudi nosi imena koja im odgovaraju i, isto tako, većina dobrih ljudi nosi imena koja im u potpunosti odgovaraju."[34]

O imenima je rekao Šejh Bekr Ebu-Zejd:

---

[32] Vidi: "Tuhfetul-Mevdud", str. 92.

[33] Najčešće zato što on misli da je "staromodno", op.p.

[34] Vidi: "Tuhfetu el-Mevdud", str. 92.

“Muslimani cijeloga svijeta, a pogotovo stanovnici poluostrva sa dva harema, imaju veliku obavezu i zadatak da se zaštite od stranih uticaja u nadijevanju imena svojoj djeci koja ne odobrava savršeni šerijat, koja nemaju osnove u arapskom jeziku, jeziku Kur'ana, i koja nemaju lijepa značenja. Tako da, kada u njihove zemlje dođe delegacija, ili iz njih ode delegacija, nemuslimani mogu čuti samo imena poput: Abdullah, Abdur-Rahman, Muhammed, Ahmed, Aiša, Fatima, itd. od imena koja su toliko puta zablistala u historiji sa ljudima koji su ih nosili.

Što se tiče nevjerničkih imena iz stranih nemuslimanskih naroda koja postaju sve popularnija, zahvaljujući snazi i uticaju domaćih i stranih medija, svaki musliman mora biti svjestan da su ta imena u islamu odbačena jezički (zbog značenja) i šerijatski (zbog propisa). Na žalost, mnogim današnjim muslimanima su ova imena toliko omiljena da su postala gotovo “sveta”, pa ih nadjevaju svojoj djeci, posebno ženskoj, na svakom koraku. Oni nisu ni svjesni da time čine otvorenu nepokornost Allahu dž.š. i jasni haram i da su time zauvijek obilježili svoju djecu. Ta imena su danas svima dobro poznata, npr.: Indira, Žaklin, Džulija, Dijana, Suzana, (Neka od njih znače igla i

plamen), Viktorija, Glorija, Lara, Linda, Maja, Hajdi, Jara, itd.

Ovim imenima su slična i sva prezijska, turska, berberska, albanska i sva ostala narodna imena poput, Merfeta, Šejrehana, Širin, Nifina i sl., te imena sastavljena od ponovljenih slogova poput: Zuzu, Fifi, Mimi, itd.

I na kraju, imena sa ružnim i smiješnim značenjima poput Ahlam, Eridž, Tagrid, Gadeta, Fatin, Hajjam, itd."[35]

O tome je predivne stihove spjevao Bejdžani u svom "Menzumu":

Zovi onog' što ga rodi, kao Muhammeda,
Tahira, Mustafu ili Ahmeda,
A ako želiš, kao Abdullaha,
Da ti dugo živi pod milosti Allaha.
A kćerki nadij' Ummihana,
A nikako Fejruza ili Ismihana.[36]

NADIJEVANJE DJECI LIJEPIH NADIMAKA

U arapskom svijetu ti nadimci uglavnom idu na oblik Ebu-Abdullah, Ebu-Ahmed itd. Roditelji bi trebali razmišljati o tome kako ih ne bi u tome

[35] Vidi: "Tesmijetu el-Mevlud", str. 6-7.
[36] Vidi: "Terbijjetu el-Benin", Menzuma od Bejdžanija, str. 20.

preteklo djetetovo društvo ili komšiluk, pa mu dadnu ružan nadimak koji će dijete morati nositi sve do kraja svog života.

UREZIVANJE ISPRAVNOG I ISKRENOG VJEROVANJA U DJEČIJE DUŠE

Ovo bez ikakve sumnje spada u najveću obavezu roditelja prema djeci. U ovoj oblasti roditelji sebi ne smiju dozvoliti ni jednu jedinu sekundu nemara. Oni moraju u svakoj sitnici biti krajnje oprezni i budni.

Ovo područje svim roditeljima ostavlja mnogo prostora za djelovanje. Tako npr. roditelji moraju djecu podučiti izgovoru i značenju kelimei-šehadeta i naviknuti ih što češćem izgovaranju tih riječi. Roditelji su dužni da kod svoje djece razviju i povećaju ljubav prema Allahu, i uz to moraju im izgraditi svijest da je svaka naša blagodat i ugođaj Njegov dar.

Roditelji su, također, obavezni da svoju djecu poduče imenima i svojstvima uzvišenog Allaha dž.š.. Na taj način oni pripremaju svoje dijete za daljnje izučavanje ovih tema kroz studije, predavanja, literaturu i sl.

RAZVIJANJE OSOBINA ZAHVALNOSTI I PLEMENITOSTI U MLADIM DJEČIJIM DUŠAMA

Svaki roditelj se mora truditi da odgaja svoju djecu na bogobojaznosti, blagosti, iskrenosti, odgovornosti, praštanju, strpljivosti, dobročinstvu, posjećivavanju rodbine, požrtvovanosti, ustrajnosti i stalnoj želji za znanjem.

Cilj ovog pristupa je da djeca odrastu i izgrade se u čvrste, stabilne ličnosti, koje će voljeti, cijeniti i diviti se hrabrosti, plemenitosti i svim ostalim pozitivnim osobinama i vrlinama.

OMRAŽAVANJE SVIH POKUĐENIH DJELA I OSOBINA DJECI

Paralelno sa razvijanjem pozitivnih osobina kod djeteta, roditelji moraju svojoj djeci omraziti svaku vrstu laži, varanja, izdajstva, zavisti, slijepe mržnje, ogovaranja, potvaranja, posuđivanja tuđih stvari, neposlušnosti prema roditeljima, prekidanju rodbinskih veza, oholosti, drskosti itd.

Cilj ovakvog pristupa jeste da dijete mrzi i prezire sve oblike pokuđenog i prezrenog ponašanja.

PODUČAVANJE DJECE ISLAMSKOM BONTONU

I ovo je prostrano područje za djelovanje roditelja. Tako roditelji trebaju podučiti svoju djecu

šta se kaže kada se kihne, propisima jela, čuvanju tajni, načinu obavljanja nuždi i čišćenju, nazivanju selama i odgovoru, načinu razgovora telefonom, prijema gostiju, propisima izuna (dozvole za dolazak ili odlazak), o govornoj kulturi, itd.
Ako dijete pravilno shvati i usvoji sve navedene stvari, još u djetinjstvu, one će se trajno urezati u njegovo pamćenje i motoriku i vremenom će postati sastavni dio njega. Na toj osnovi dijete će se kasnije vrlo lahko i brzo usavršavati i nadograđivati, trajno praktikujući sve ono što je naučilo u djetinjstvu.
Stihovi o tome kažu:

Svako dijete između nas odrasta
Samo na onome na šta ga babo privikava.

Isto tako, u drugim stihovima se kaže:

Mlada grana se lahko podupire i ispravlja
Ali šta ćeš učiniti kod suhog drveta?

Salih b. Abdul-Kuddus kaže:

Ko se odgaja u djetinjstvu,
Poput je biljke zalijevane u korijenju,
Pa je vidiš istaknutu, razlistanu,
Nakon suše dugotrajne.

UPOTREBLJAVANJE SAMO NAJLJEPŠIH FRAZA I IZRAZA PRED DJECOM I REAGOVANJE NA SVAKU DJEČIJU RUŽNU RIJEČ I IZRAZ

Ovo je područje u kome roditelji stalno moraju držati oči širom otvorene. U međusobnoj komunikaciji, a pogotovo u komunikaciji sa djetetom, oni bi morali uporebljavati samo najlakše, najljepše i najprirodnije riječi i izraze. Striktno se moraju čuvati svih vrsta pogrdnih i ružnih riječi, bez razlike da li se radi o psovkama, kletvama, pogrdama, ružnim riječima i sl.

Djeca sve upijaju od svojih roditelja, a pogotovo govornu kulturu. Tako npr. kada se roditelji zadive nekim dobrim dječijim gestom, riječju ili djelom trebali bi reći: mašallah! Isto tako, kada kod djeteta primijete nešto na što treba skrenuti pažnju trebali bi reći: subhanallah! Allahu ekber itd.

Tim principom roditelji bi trebali upotrebljavati najodabranije izraze za svaku značajniju stvar i priliku.

Na taj način, dijete će umjesto je-be! i ostalih psovki svoj mozak, srce i jezik ispuniti prelijepim kur'anskim izrazima kojim nema ravnih.

PODUČAVANJE DJECE HIFZU – MEMORISANJU KUR'ANA

Ovo je najčasnija i najuzvišenija stvar koju roditelji mogu "pokloniti" svome djetetu i u koju mogu uključiti svoje dijete.

Umjesto angažovanja u brojnim sporednim stvarima, koje su uglavnom bezvrijedne, ovo spada u najvredniju i najdragocjeniju stvar na ovome svijetu. Istovremeno, roditelji će tim činom odvratiti svoje dijete od svih sporednih aktivnosti, i time ga od najranijih dana naučiti da respektuje vrijeme.

Ako dijete uspije savladati hifz i nauči Kur'an napamet, Kur'an će ostaviti nezibrisivi trag na djetetu, na njegovim osobinama i ponašanju.

Ujedno, Kur'an će u djetetovom srcu i mozgu otvoriti sva vrata mudrosti, inteligencije i znanja.

Ukratko, dijete će preuzeti brojne vrijednosti Kur'ana koje su toliko mnogobrojne da ih ovdje ne možemo iznositi.

PODUČAVANJE DJECE ZIKRULLAHU – ŠTO ČEŠĆEM SPOMINJANJU ALLAHA

Dok su djeca još sasvim malehna zikrove treba učiti pred njima i to naglas. Onog momenta kada djeca počnu razaznavati govor, stvari i pojave, tada ih treba početi podučavati zikrovima i navikavati na njihovo stalno učenje.

IZGRAĐIVANJE UZORA KOD DJECE

Ovo je za djecu jako značajna stvar. Roditelji su najpreči da budu uzor svojoj djeci u svemu, u iskrenosti, ustrajnosti, itd. To je nemoguće postići bez konkretnih kvaliteta kod roditelja i praktične demonstracije svake tražene i željene stvari.

I u ovoj oblasti imamo širok spektar djelovanja. Tako bi, na prvom mjestu, trebalo da roditelji namaze obavljaju pred svojom djecom kako bi djeca to mogla što lakše prihvatiti i naučiti. Trebalo bi da praktično pokažu kako se suzbija srdžba, kako se dočekuju gosti, čini dobročinstvo prema roditeljima, održavaju rodbinske veze itd.

IZBJEGAVANJE KONTRADIKTORNOSTI

Ni jednom roditelju ne priliči da svojoj djeci naređuje jedno, a on lično radi suprotno tome.

Kao što smo već rekli, u toj situaciji roditelji će nepovratno izgubiti autoritet i svako njihovo savjetovanje će ostati bez ikakvog traga.

ISPUNJAVANJE OBEĆANJA

I o ovome je već bilo govora, s tim da moramo ponovo naglasiti važnost ovoga. Brza i mnogobrojna obećanja djeci su jedna od najraširenijih pojava diljem svijeta. Velika većina roditelja, pritješnjenih stalnim dječijim zapitkivanjem i traženjem, da bi se izvukli iz te situacije svojoj djeci obećavaju sve što stignu, počevši od kupovine slatkiša, preko odlaska na razne ekskurzije i zoo- vrt, pa sve do kupovine bicikla, kompjutera itd.

Najgore je što roditelji ta svoja obećanja uglavnom odmah zaborave i uglavnom nikada ne ispune. Rezultat takvog onašanja je to da dijete cijeli period svog odrastanja odrasta pod pritiskom takvih postupaka i neispunjenih obećanja.

Obaveza svakog roditelja je, da svaki put kada obeća nešto svom djetetu, da to u što kraćem roku i ispuni. U slučaju da roditelji nisu u mogućnosti ispuniti svoje obećanje, dužni su se ispričati djetetu i objasniti mu razloge neispunjenja obećanja.

UKLANJANJE HARAMA I MEKRUHA IZ KUĆE I OPREZ KOD SAVREMENIH SREDSTAVA

Roditelji su obavezni da iz svoje kuće odstrane sve mekruh i haram stvari, ukoliko su se one do rođenja djeteta tu nalazile.

Pored toga, roditelji moraju pronaći najadekvatniji način da zaštite svoju djecu od svih negativnih sadržaja sa televizije, interneta i dr. savremenih sredstava.

To moraju raditi s ciljem očuvanja prirodne vjere kod djece, očuvanja ispravne akide (vjerovanja) i plemenitog ponašanja.

OBEZBJEĐIVANJE ADEKVATNE I BLAGOVREMENE ZAMJENE ZA SVAKU ZABRANU (ALTERNATIVNO RJEŠENJE)

Kako god su roditelji obavezni da od djece odstrane sve mekruh i haram stvari i da im onemoguće pristup haramima putem savremenih sredstava, istovremeno su obavezni da im nadoknade oduzeto i onemogućeno, sa istom ili sličnom stvari koja je halal.

Svejedno je da li se radi o nekoj igri, uređaju itd. Suština je da se spoji ugodno i korisno, i da djeca u tome provode svoje slobodno vrijeme.

ČUVANJE DJECE VAN DOMAŠAJA EROTSKIH I PORNO SADRŽAJA

Na žalost, danas su ovi sadržaji prisutni na svakom koraku. Roditelji bi trebali, na prvom mjestu, da paze na televizijski program i satelitske kanale (posebno roditelji koji imaju dekodere), zatim na litereturu koja sadrži takve priče ili detalje, a posebno bi trebali paziti na razne magazine i časopise da ne dođu do njihove djece, koji se opet, na žalost, kod nas nalazi i nudi na svakom koraku.

Između ostalog, roditelji bi trebali trebali zabraniti djeci da slušaju razvratne pjesme, a posebno one koje opisuju ljubavni čin ili neke dijelove.

Kod nas su posebno rašireni tzv. ljubavni romani koji ne donose nikakvu korist, niti kvalitetnu informaciju, a nanose veliku štetu na dušu i maštu djeteta. Svi ovi sadržaji mogu zapaliti nezrelu i nestabilnu dječiju strast i potpuno minirati roditeljski odgojno-obrazovni rad.

SPREČAVANJE SVAKE VRSTE PRETJERIVANJA U ODJEĆI, MIRISIMA, NAKITU ITD.

Pored svega navedenog roditelji moraju paziti na svoje dijete i u ovoj oblasti i spriječiti svaki oblik gizdavosti kod svog djeteta.

Svejedno je da li se radi o gizdavosti u odjeći, obući, mirisima, itd. Roditelji trebaju posebno energično spriječiti svaki pokušaj golišanja, otkrivanja avreta (stidnih mjesta) oblačenjem kratke, prozirne i tijesne odjeće, ili na drugi način, te oponašanja nevjernika, Allahovih neprijatelja, u bilo kojoj stvari.

Sve navedene stvari rezultiraju razaranje prirodnosti kod djece, gubljenje osjećaja za lijepo i, istovremeno, utiču na iskvarivanje ostalih ljudi.

Nemoguće je da se djetetu puste sve navedene stvari, a da ga one ne usmjere i ne odvuku u otvorenu iskvarenost, bezobrazluk i nemoral. Pogotovo u slučajevima kada se radi o manjoj djeci.

IZGRAĐIVANJE KOD DJECE ODLUČNOSTI I ODVAŽNOSTI, PRIVIKAVANJE NA RAD, TRUD, NAPOR I POŽRTVOVANOST, TE SPREČAVANJE SVAKOG OBLIKA LIJENOSTI, NEZAINTERESOVANOSTI, DANGUBLJENJA, ITD.

Izgrađivanje radnih navika je jedna od presudnih stvari za život svakog djeteta. Ni jedan zdrav, pametan i orijentisan roditelj ne bi smio svoju djecu privikavati na lijenost,

nezainteresovanost, dangubu itd., bez obzira na njegovu ekonomsku situaciju.
Šta više, čak i u slučaju kada posjeduju velika finansijska, sredstva roditelji bi trebali angažovati svoju djecu i energično spriječiti svaki oblik navedenih pojava. Tek kada djeca isključivo svojim trudom i zalaganjem pokažu sposobnosti i rezultate, roditelji ih mogu nagraditi raznim prigodnim nagradama.
Stara je istina da lijenost i nezainteresovanost sa sobom nose dugotrajno zlo, teške posljedice i gorko kajanje.
U isto vrijeme, trud, napor i zalaganje uvijek donose vrijedne i zahvalne rezultate, kako na dunjaluku, isto tako, i još više, na ahiretu.
Druga velika istina je da su "najodmorniji" ljudi, u suštini, "najumorniji" ljudi, a da su "najumorniji" ljudi, u stvari, "najodmorniji" ljudi.
Koliko puta je kroz historiju dokazano i potvrđeno da se sreća može postići jedino iskrenim, predanim vlastitim angažovanjem, te ustrajnim trudom, radom i požrtvovanošću.
Bilo koja lijenost se završava propašću, a bilo koji rad i napor se završava rahatlukom.
Istinu je rekao pjesnik u svojim stihovima:

Dogledah hairli starost, pa ne vidjeh
Da je mogu dostići bez mosta od umora.

SPREČAVANJE SIJELJENJA DO KRAJA NOĆI

To je vrijeme u kome haramije uglavnom vrše svoje harame.[37]

Ko se u djetinjstvu pripremi za loše stvari kasnije će ih vrlo lahko izvršiti.

SPREČAVANJE PRETJERIVANJA U JELU, PIĆU, SPAVANJU I DRUŽENJU

Svaka propast se krije u navedenim pretjerivanjima. Čovjek, a pogotovo dijete, koje se preda ovim strastima neće imati vremena za bilo kakvu dobru i korisnu stvar dunjaluka ili ahireta.

O tome je još u davnim vremenima rečeno:

"Ko mnogo jede mnogo pije, pa mnogo spava, i, na kraju, mnogo propusti i izgubi."

---

[37] Pored toga, to je poremećaj bioritma i to će se sigurno odraziti na dnevne aktivnosti i raspoloženje djeteta.

RAZVIJANJE POZITIVNIH OSOBINA KOD DJETETA, POSEBNO OSJEĆAJA ZA DŽEMAT I DŽAMIJU I NAREĐIVANJE DJECI NAMAZA KADA PORASTU

Prije nego što dijete napuni sedam godina roditelj bi trebao svome dijetetu pokazati džamiju i učiniti sve kako bi dijete zavoljelo dolazak u nju. Ovo bi bilo lijepo učiniti heftu prije nego što dijete napuni sedam godina. Nakon toga, otac bi trebao stalno voditi dijete sa sobom u džamiju i tome posvećivati punu brigu i pažnju. Pri tome obavezno mora paziti na ponašanje svoga djeteta u namazu, da se ne bi desilo da se dijete ismijava sa namazom ili da ometa druge džematlije.

Kada dijete poraste, ako počne izbjegavati odlazak u džamiju i obavljanje namaza, roditelji mu moraju objasniti važnost ulogu i značaj namaza u islamu. Ako dijete i nakon uzastopnih razgovora o tome pokaže ustrajnost, u izbjegavanju džamije i propuštanju namaza, roditelji su dužni da ga počnu kažnjavati adekvatnim kaznama sve dok se ne popravi i shvati svoju grešku.

Tokom cijelog ovog perioda roditelji moraju biti izuzetno mudri, odlučni i strpljivi.

PRAĆENJE DJEČIJIH AFINITETA, NJIHOVO RAZVIJANJE I USAVRŠAVANJE, TE UPUĆIVANJE DJECE U ONO ŠTO IM NAJVIŠE ODGOVARA

Roditelji najbolje poznaju svoje dijete, njegove sklonosti, sposobnosti, želje, interese i sve ostalo. Skladno tome, moraju učiniti sve kako bi se dijete u tim stvarima stalno usavršavalo i napredovalo. Porodica je najveća i najpresudnija škola u životu svakog doktora, inžinjera, trgovca itd.

O tome Ibn-Kajjim kaže:

“Roditelji moraju analizirati svoje dijete i tačno ustanoviti stanje njegovih želja i sposobnosti, zatim trebaju djetetu omogućiti konstantno razvijanje i usavršavanje tih sposobnosti i afiniteta. Uz to će kod djeteta razvijati i svijest da je “najbolji u tome”. Ni u kom slučaju se ne smije dijete usmjeravati u stvari za koje nema želje ni sklonosti (bez obzira na želje i očekivanja roditelja), jer dijete u njima nikada neće postići dobre rezultate.

Tako, npr., kada roditelji kod svog djeteta uoče dobro razumijevanje, brzo i ispravno shvatanje i zaključivanje, te jaku memoriju, to im je znak da njihovo dijete ima predispozicije za naučni rad i studiranje. Ti roditelji moraju učiniti sve kako bi se dijete orijentisalo u tom pravcu i u tome ga

trebaju podržati svim raspoloživim sredstvima. U tome moraju biti brzi i učinkoviti kako bi se dječije srce ispunilo naukom prije nego se ispuni nekim drugim stvarima. Ukoliko roditelji kod djeteta primjete sklonosti za trgovinu, ili za neki od zanata i vještina, trebaju dijete podržati u tome i omogućiti mu uvjete za usavršavanje i maksimalne rezultate. Najlakše su stvari za koje smo stvoreni."[38]

RAZVIJANJE SAMOPOUZDANJA KOD DJETETA

U ovoj oblasti kod djeteta moramo na prvom mjestu izgraditi svijest o sopstvenoj vrijednosti, te razviti mu sigurnost u sebe.

Cilj svih roditelja je da im dijete bude plemenito, hrabro, sposobno, otvoreno, stabilno i daleko od svih poroka, te ružnih i sramotnih stvari.

Sve to će djetetu donijeti sigurnost i smirenost i obezbijedit će mu snagu i odlučnost. Istovremeno će ga zaštiti od prevrtljivosti i kolebljivosti, straha i bezvrijednosti, te poniženja i prizemnosti.

---

[38] Vidi: "Tuhfetu el-Mevdud", str. 147-148.

SAVJETOVANJE SA DJECOM

Roditelji bi trebali iskoristiti svaku prigodnu priliku za savjetovanje sa djecom. To može biti npr. savjetovanje sa djecom u pogledu nekih kućanskih potrepština i sl. Cilj svakog savjetovanja mora biti podsticanje djeteta na odgovorno razmišljanje i prilikom toga iz djeteta bi trebalo izvući konkretne prijedloge. Npr. izbor namještaja, boje vozila koje roditelji namjeravaju kupiti, izbor mjesta i vremena u kome planiraju provesti odmor itd.

Roditelji moraju sa punom pažnjom i ozbiljnošću saslušati sve dječije prijedloge, a zatim ih analizirati i od svakog djeteta tražiti objašnjenje za izbor tog prijedloga.

To je najznačajnija škola za izgradnju samopouzdanja kod djeteta. Pokušjte samo zamisliti koliko veliki uticaj ima ovakav pristup na razvoj i jačanje samopuzdanja, svijesti o vlastitoj vrijednosti, na podsticanje i razvijanje kreativnog mišljenja, na zauzimanje stavova, razvijanje komunikacijskih sposobnosti i argumentovanje vlastitih stavova i mišljenja itd.

NAVIKAVANJE DJECE NA ODGOVORNOST

To će se postići tako što će se djetetu povjeriti kuća u vrijeme odsustva roditelja. Posebno velik uticaj u ovom segmentu ima povjeravanje novca djetetu na čuvanje i upravljanje njime. Bez obzira na starosnu dob, roditelji bi trebali svakom djetetu jednom sedmično ili mjesečno dati određeni iznos novca (džeparac) koje bi dijete trošilo slobodno, po svojoj želji, na svoje potrebe i potrebe kuće.

Ne postoji bolji i efikasniji način za razvijanje odgovornosti i ekonomske samostalnosti kod djeteta od navedenog.

NAVIKAVANJE DJECE NA DRUŠTVENI ANGAŽMAN

Čovjek je društveno biće i on ne može normalno živjeti bez društva. Zbog te činjenice roditelji moraju još od najranijih dana privikavati svoje dijete na društvo, uključivati ga u društvene tokove i angažovati ga u raznim društvenim aktivnostima svake prigodne prilike. Roditelji su ti koji moraju podstaknuti svoje dijete na aktivno angažovanje u društvu i oni su ti koji kod svoga djeteta moraju izgraditi svijest o potrebi služenja svojoj vjeri – islamu, i zajednici muslimana. Sam

oblik te aktivnosti nije toliko bitan koliko je to svijest o obavezi i potrebi toga.
Da li će to biti angažovanje u borbi na Allahovom putu, islamskoj da'vi i prezentiranju islama, pomaganju siromasima i nemoćnim, ili angažovanju kroz razne humanitarne organizacije i udruženja, zavisi od konkretnog pojednica.

PRIVIKAVANJE DJECE NA DONOŠENJE ODLUKA

Kada npr. roditelji imaju privatnu firmu ili samostalno obavljaju neki posao, trebali bi svoje dijete angažovati u tom radu i po mogućnosti ga postaviti na odgovorno mjesto, na kome će dijete morati samostalno donositi i sprovoditi značajne i odgovorne odluke. Što je veći i značajniji položaj i ukazano povjerenje to su veći i rezultati ovog pristupa. Dijete mora osjetiti ozbiljnost situacije, težinu i posljedice odluke i odgovornost povjerenja. Ako dijete postupi ispravno i donese dobre odluke roditelji mu moraju odati priznanje i podstaći ga na ustrajnost u tome. U slučaju da dijete i pored obilnog truda, brige i angažovanja donese pogrešnu odluku roditelji je trebaju smireno ispraviti i sanirati njene posljedice, a zatim djetetu na najljepši mogući način objasniti tu grešku,

pohvaliti njegov trud i brigu i podstaći ga na daljni rad i upornost.
Ovakav pristup omogućuje djetetu da bezbolno savlada naveću i najtežu školu savremenog života, i to u okviru svoje porodice i bez ikakvih trauma, stresova i trajnih poremećaja.

RAZUMIJEVANJE DJEČIJE PRIRODE (LIČNOSTI)

Ispravno razumijevanje dječije prirode će upola olakšati sve roditeljske poslove oko odgoja. Kada se sigurno ustanovi dječija priroda, karakter i ličnost, roditelji će samo slijediti tu liniju i postupati skladno tome.

POŠTIVANJE FAZA DJEČIJEG RAZVOJA

Roditelji moraju voditi striktnu pažnju u ovom polju. Dijete je to koje se stalno razvija, usavršava i odrasta. Njegovo tijelo, inteligencija, emocije i razmišljanja iz dana u dan sve više i više napreduju i sve više i više se usavršavaju.
Obaveza roditelja je da se prema djetetu ophode skladno razvojnoj fazi u kojoj se njihovo dijete nalazi. Moraju dobro paziti da njihova

komunikacija, postupci i tretman odgovaraju nivou dječijih shvatanja i mogućnosti.
Pri tome se posebno moraju čuvati poremećaja u ovom pristupu, tj. da se ne desi da malo dijete tretiraju kao odraslu, odgovornu osobu, ili još gore, da odraslo dijete tretiraju kao svoju malu bebu.

MOMENTALNA KOREKCIJA NEDOSTATAKA DJEČIJEG PONAŠANJA U PUBERTETU

Roditelji se trebaju truditi da kod svoje djece razviju smirenost, zadovoljstvo i razumijevanje i da sa njima otvoreno razgovaraju o njihovom nadgrađivanju.

POSVEĆIVANJE DIJELA DANA ISKLJUČIVO DJECI

Bez obzira na sve obaveze, poslove, dužnosti, umor i rezultate svega toga roditelji moraju obezbijediti jedan dio dana i posvetiti ga isključivo razgovoru, druženju i igranju s djecom. Da li će se oni u tom vremenu igrati sa svojom djecom, razgovarati sa njima, podučavati ih, pričati im poučne priče, šetati sa njima, zavisi od

konkretne situacije. Međutim, ono što je prijeko potrebno svakom djetetu, jeste zadovoljavanje potrebe za bliskošću sa roditeljima i potvrda tog osjećaja.

Takav pristup ostavlja nezamjenljive dragocjene tragove i rezultate u odgoju djece. To je neprikosnovena potvrđena istina.

Roditelji su oni koji se približavaju svojoj djeci, oni trebaju da traže njihovo društvo i da sjede sa njima, oni su osobe koje se šale i igraju sa njima, i, na kraju, oni su ti kojima pripada zadovoljstvo posmatranja plodova svoga rada.

Djeca koja odrastu u takvom okruženju su stabilna, komletna i smirena djeca. Samo takva djeca mogu imati bezbrižno djetinjstvo i neopterećenu ličnost.

Što se tiče roditelja koji se u periodu odgoja djece posvete svojim poslovima i obavezama s ciljem zarađivanja novca, oni će možda to i postići, tj. i zaraditi dosta novca, međutim, tim novcem nikada neće moći ispuniti prazninu u duši svoga djeteta i popraviti svoje greške u djetetovom odgoju. Do kraja života će morati gledati nedostatke i poremećaje kod svog djeteta za koje su oni direktni krivci. Sa druge strane, takva djeca uglavnom odrastaju kao krajnje nesposobna, ili kao

krajnje bazobzirna i iskvarena djeca, koja svojim roditeljima nanose najgore moguće sramote i uvrede ovoga svijeta.
U svim navedenim situacijama djeca uglavnom mrze svoje roditelje, a kada uoče razliku između sebe i ostale djece počnu ih i prezirati iz dna duše.
Takva djeca se uglavnom odmeću od svoje kuće i bježe u svijet daleko od "doma i roditelja". Ono što je tragično za tu djecu je činjenica da će ona čitavog života pokušavati popuniti prazninu u svojim dušama koju su ostavili roditelji i to stvarima poput cigareta, alkohola, droga, muzike, prostitucije i sl.

PRAVEDNOST PREMA DJECI

Kaže se da nebesa i Zemlja stoje na pravdi. Ni jedan normalan ljudski žvot nije moguć bez pravde. Samim tim, obaveza roditelja prema djeci postaje još veća u tome da prema svojoj djeci postupaju pravedno.
Ni u kom slučaju se ne smije desiti da roditelji favorizuju jedno dijete nad drugom djecom i da prave bilo kakvu razliku među njima. Potpuno je svejedno da li se pri tome radi o čisto materijalnim stvarima poput poklona, novca, odjeće

itd., ili čisto emotivnim stvarima poput ljubavi, pažnje, nježnosti, šale i sl.

ZADOVOLJENJE DJEČIJE POTREBE ZA NJEŽNOŠĆU

Ovo je potreba sve i jednog čovjeka, a kod djeteta je posebno jako izražena. Roditelji su, prije svih ostalih, obavezni da zadovolje ovu dječiju potrebu i time kod djeteta podstaknu osjećanja samilosti, ljubavi, nježnosti, pažnje, itd.

U slučaju da ta dječija potreba ne bude zadovoljena u kući od roditelja, dijete će osjećati veliku prazninu i sigurno će zadovoljenje te značajne potrebe potražiti na drugom mjestu daleko od kuće.

TROŠENJE NOVCA NA PORODICU

Pored svega navedenog roditelji su obavezni i da svojoj djeci obezbijede sve stvari naophodne za normalan život. Ni u kom slučaju se ne smije desiti da "škrtare" i "štede" na svojoj djeci i njihovim potrebama, ostavljajući svoju djecu nezadovoljenim, a njihove potrebe neizmirenim.

Ako se to desi djeca će biti prinuđena novac za podmirenje tih potreba tražiti van kuće.

RAZVIJANJE LJUBAVI I PAŽNJE MEĐU DJECOM

Roditelji su dužni da podstiču duh zajedništva, potpomaganja i bliskosti među svojom djecom. Uz to svakako ide i razvijanje ljubavi između njih. Kod djece se mora izgraditi svijest da su svi jedna cjelina. Posebno se mora spriječiti slučaj u kome bi neko dijete odrastalo zapostavljeno i odbačeno od ostatka porodice. Isto tako je potrebno stati u kraj svakom obliku sebičnosti među djecom.

Uspješno izvršenje ovog segmenta odgoja će za svako dijete dugotrajno predstavljati sigurnu zonu u okviru porodice, uz pomoć koje će se riješiti mnogobrojni problemi unutar kuće i van nje.

POTPUNA PREDANOST DJECI KADA GOVORE I PODSTICANJE DJEČIJEG GOVORA

Umjesto široko rasprostranjenog običaja da se roditelji uopće ne obaziru na dječiji govor, ili da na njega reaguju ljutitim izrazima lica i okretanjem glave (pogotovo kada su kod kuće gosti i teče razgovor među njima) roditeljima ne smije ništa biti preče od dječijeg govora. Pogotovo kada se radi o manjoj djeci koja su tek progovorila i počela razlikovati osobe, stvari i pojave.

Kada dijete progovori roditelji mu moraju posvetiti punu pažnju i pri tome moraju djetetu pokazati koliko ih interesuje i zanima njegov govor. To će pokazati odgovarajućim izrazima lica, pokretima ruku, kao da na taj način djetetu govore: Sjajno, odlično, super, bravo, ispravno itd. Uz to može ići i odobravanje klimanjem glave, pomaganje djetetu u izgovoru, te postavljanje adekvatnih pitanja i odgovoranje na dječija pitanja i komentare.

Ovakvim pristupom ćemo postići sljedeće rezultate:

- Ovakvim pristupom dijete će izvanredno razviti svoje govorne sposobnosti.
- Potpomoći ćemo, olakšati i ubrzati proces uvezivanja misli i njihovog pravilnog slaganja.
- Naviknut ćemo dijete na pažnju i razviti svijest da ga slušaju druge osobe.
- Ovakvim pristupom razvijamo i učvršćujemo dječiju ličnost.
- Na ovaj način razvijamo dječiju memoriju i pomažemo mu da svjesno zapamti i ponovi ono što je reklo ili ono što se u njegovom prisustvu desilo.
- Povećava bliskost između roditelja i djeteta.

NADGLEDANJE DJETETA "SA ODSTOJANJA"

Prilikom ovoga dijete nikako ne smije znati da ga roditelji nadgledaju, a oni ga trebaju nadgledati u:

- Obavljanju islamskih propisa (prilikom obavljanja namaza, abdesta itd.)
- Korištenju telefona i telefonskim razgovorima.
- Sadržaju džepova i polica sa njegovim stvarima. To će se učiniti za vrijeme dok je dijete u školi ili dok čvrsto spava, s tim, da se to mora strogo tajiti od djeteta. Nakon toga će postupiti onako kako smatraju pogodnim.
- Njegovom društvu i ponašanju sa prijateljima. Uz to ga treba često pitati za stanje i odnose u njegovom društvu.
- Literaturi koju čita i tom prilikom mu treba ukazati na negativne stvari u knjigama koje trenutno čita i detaljno mu ih pojasniti.[39] Zajedno s tim roditelji moraju svojoj djeci preporučiti, pa čak i nabaviti korisnu literaturu.

---

[39] Pogotovo kada se radì o obaveznoj lektiri i kada je u pitanju slučaj sa negiranjem postojanja Boga, vrijeđanjem i ismijavanjem islama i muslimana, pozivom na razvrat i nemoral itd.

PRIJEM I UGOŠĆAVANJE DJEČIJIH PRIJATELJA

Ovo je posebno obavezno kada se radi o dobrim, iskrenim prijateljima. Ovakvim činom dijete dobija ogroman podstrek da nastavi druženje s tim prijateljima.[40]

Kada takvi prijatelji dođu u posjetu djetetu treba ih što ljepše primiti i ugostiti kako bi se što ljepše osjećali i kako bi ponovo došli. Tu priliku je potrebno iskoristiti kako bi ta djeca osjetila vrijednost i značaj tog prijateljstva.

Ovakvim postupkom mali prijatelji će osjetiti podršku i dobiti svoj prostor za igru i zabavu. Istovremeno dijete će postati svjesno svoje vrijednosti i značaja. Takav pristup će podržati dijete na pokornosti i poštovanju roditelja, kao i za nastavak druženja sa svojim prijateljima, te izbjegavanje svakog lošeg društva i pokvarenih drugova.

Prije svega navedenog roditelji se ne bi trebali uplitati u unutrašnje stvari djeteta i njegovih prijatelja na bilo koji način, a pogotovo ne kritikama, zamjerkama i sl. Ako to učine dijete lahko može zaključiti da oni nisu zadovoljni sa

---

[40] Koje je on odabrao i to mu je još jedno veliko priznanje. Op.p.

njegovim društvom, pa može brzopleto prekinuti to prijateljstvo i postati usamljeno, a samim tim postati lahak plijen za loše društvo.

MUDRI PRISTUP PRI IZBAVLJANJU DJETETA IZ LOŠEG I POKVARENOG DRUŠTVA

Ukoliko dijete zapadne u loše društvo, roditelji ni u kom slučaju ne smiju požuriti sa primjenom teških kritika, sile i žestine. Također, ne smiju u startu početi sa kritikama, napadima i ocrnjavanjem tog društva u prisustvu djeteta, a da ne spominjemo slučaj da roditelji otjeraju od kuće to društvo kada dođe u posjetu njihovom djetetu. Posljedice takvog ponašanja mogu biti nesagledive. Dijete je još uvijek čvrsto vezano za njih i privrženo njima, tako da svaki nagli i nepromišljeni pristup može imati potpune kontraefekte.

Ukoliko roditelji žele svoje dijete izbaviti iz tog društva moraju biti vrlo mudri i sistematični. U startu moraju biti svjesni da izbavljenje djeteta mogu sprovesti samo u postepenim fazama. Prvo trebaju učestiti svoje razgovore sa djetetom i još više mu se približiti, poklanjajući mu dodatnu pažnju, potom će kroz razgovor pokušati ukazati na posljedice koje može izazvati loše društvo, a onda će početi upozoravati svoje dijete da se i

njemu može desiti mnogo ružnih stvari. Tek kada to društvo uvuče dijete u neku nevolju ili mu učini neku pakost, roditelji mogu početi direktno zabranjivati djetetu druženje s tim društvom i govoriti mu kako će o svemu porazgovarati sa njihovim roditeljima.
Nakon što dijete sagleda i shvati realnu sliku i opasnosti lošeg društva ono će samo požuriti da ih se otarasi.

"ŽMIRENJE" NA DJEČIJE SVAĐE I PREPIRKE

Djeca se vrlo često prepiru i svađaju. Roditelji i u toj situaciji moraju biti krajnje oprezni, jer djeca ne mogu shvatiti pravednost u presudama za prepirke i svako dijete je ubijeđeno da roditelj nije na njegovoj strani. Međutim, roditelji u tim prepirkama ne smiju biti ni potpuno nemarni i nezainteresovani. U tim situacijama oni moraju biti potpuno budni i spremni za intervenciju (u slučaju da svađa pređe granice), a izgledati popuno hladni i nezainteresovani. Tek kada situacija izmakne kontroli roditelji će preuzeti stvar u svoje ruke.

NE PREUVELIČAVANJE DJEČIJIH GREŠKI

Velika obaveza roditelja je da se prema dječijim greškama pošteno i pravedno odnose, tj. da ih ne preuveličavaju. Nakon što dijete pogriješi roditelji tu grešku trebaju predstaviti kao manju nego što jeste i kao prema takvoj se trebaju i odnositi. Uz to, potrebno je da objasne svojoj djeci da svi ljudi griješe i da u svakoj porodici ima manjih ili većih grešaka.

SARADNJA RODITELJA U ODGOJU DJECE

Kada se desi da se majka naljuti na djecu, otac će primijeniti blagost i nježnost i na najljepši način im objasniti njihovu grešku koja je razlog majčine ljutnje. Sa druge strane, kada se naljuti babo, majka će postupiti blago. Tako npr. kada dijete učini neku grešku koja zaslužuje ukor i kaznu babo će ga primjereno kazniti, tako da osjeti ozbiljnost svoje greške i da osjeti strah od još veće kazne. Zatim će nastupiti majka i prema djetetu postupiti nježno i lijepo, a zatim će mu na najljepši mogući način objasniti njegovu grešku i razlog babine intervencije.

U takvoj situaciji dijete će shvatiti da su roditelji u pravu i da je uistinu pogriješilo. Bez ikakvih trauma i stresova dijete će na taj način shvatiti svoju grešku, pomiriti se sa očevom kaznom i biti zahvalno majci na njenoj dobroti.
Konačni razultat svega jeste da dijete nikada više neće svjesno ponoviti istu grešku.

KAŽNJAVANJE DJETETA

Osnova u odgoju je blagost, ljubav, nježnost, pažnja. Međutim, kazna i kažnjavanje se nikada ne smije u potpunosti isključiti. Ona uvijek mora biti moguća i aktuelna, ali se smije primjenjivati samo u najtežim oblicima dječijih prijestupa i to onih koje djeca čine svjesno više puta. Prilikom kažnjavanja mora se voditi računa da kazna ne dobije džahilijetski oblik i da ne bude čisti produkt ljutnje i bijesa dječijih roditelja.[41]
Pored svega navedenog, roditelji moraju znati da se dijete ne smije kažnjavati za stvari i prijestupe koji su mu nanijeli ozljede, bol i tegobu. Kada se roditelji odluče za kažnjavanje djeteta moraju paziti

[41] Na žalost u našoj svakodnevnoj praksi kazne su, najčešće, sredstvo za smirenje roditeljskih nervi i živaca.
Op.p.

da to ne bude pred očima drugih i u prisustvu svjedoka.

Kazne mogu biti dvojake, psihičke i fizičke. Psihičke mogu biti sljedeće: prekidanje hvaljenja djeteta, pokazivanje nezadovoljstva njegovim ponašanjem, ukorima, "ruženjem" itd. Fizičke kazne moraju biti takve da dijete od njih osjeti bol, ali da mu one ne naškode i ne ostave vidljive tragove.[42]

OMOGUĆAVANJE PRILIKE ZA ISPRAVKU GREŠKI

Kada već dijete pogriješi, roditelji ne smiju žuriti sa njegovim kažnjavanjem. Oni prvo trebaju djetetu pružiti priliku da se popravi. Na taj način dijete će u roditeljima vidjeti uzor, objektivno će sagledati svoju grešku i ona će mu postati put i sredstvo za popravljanje i usavršavanje.

Djetetom je lahko upravljati i vladati, jer se ono lahko povodi i popravlja.

Zuhejr b. Ebi-Selma kaže u svojim stihovima:

Za glupog i drskog starca nema nade

---

[42] Koji često znaju biti izvor ismijavanja djeteta u društvu. Op.p.

Ali mladići i poslije gluposti i drskosti dobro rade.

A u drugim stihovima kaže:

Dijete je pokorno onome ko ga odgaja,
Al' dijete sa zubima nema pokornosti ni odgoja.

Ni u kom slučaju nije dozvoljeno da roditelji zasnuju svoj stav o djetetu na samo jednoj njegovoj grešci i da ga počnu zbog toga prozivati i maltretirati. Kao što smo već objasnili kada npr. dijete nešto ukrade da ga dugo vremena ili zauvijek zove "Lopove", uopće mu ne pružajući priliku da se popravi i ispravi tu grešku.

OSNOVA ODGOJA JE U RAZUMIJEVANJU MEĐU SUPRUŽNICIMA

Roditelji na prvom mjestu imaju obavezu da paze jedno drugo i da učine sve kako bi sačavali i zaštitili svoju bračnu harmoniju. U tom cilju trebali bi izbjegavati sve prepirke, svađe, negodovanja i nesuglasice, pogotovo kada one iskrsnu pred djecom.

Na taj način u kući će se stvoriti jedan mirni ambijent u kojem će vladati ljubav, pažnja i razumijevanje. Samo u takvim porodicama mogu odrastati mirna, stabilna, srećna i uspješna djeca. Nakon što roditelji sve to postignu sigurno je da će se njihova djeca puno više vezati za njih i kuću nego za društvo i ulicu.

BOGOBOJAZNOST U SLUČAJU TALAKA (RAZVODA BRAKA)

U slučaju kada supružnici ne mognu uspostaviti bračnu harmoniju i kada im od bračnog života preostanu samo nevolje i problemi, te se odluče na razvod braka, tada se posebno moraju bojati Allaha dž.š. da svoju djecu ne učine žrtvama svoga inada, prkosa, neodgoja, bezobzirnosti i nesreće.

Nikako ne bi smjeli okretati i nagovarati djecu jedno protiv drugog, te ga ocrnjivati u njihovim očima. Djeca su plodovi ljubavi i nikada ne smiju postati sredstvo bilo čije pakosti i osvete.

Ako do razvoda ipak dođe, obaveza roditelja je da pomognu svoju djecu u svemu gdje im je pomoć potrebna i da i jedno i drugo svojoj djeci oporuči i obaveže ih da budu plemenita i dobra prema

babi ili mami, umjesto da u njihova srca siju mržnju, prijezir i optužbe protiv drugog.
Ukoliko tako postupe djeca vrlo lahko mogu početi ispoljavati netrpeljivost prema svima i mogu postati pravi degenerici društvenog života. Ako se to i desi, roditelji moraju biti svjesni da su oni željeli to i da su oni glavni krivci za sve što snađe njihovu djecu i sve što od njihove djece snađe druge.
Ebu-Zuejl El-Huzelijj je o tome spjevao stihove:

Nikako se ne ljuti na put kojim si pošao,
Jer svako je zadovoljan putem koji je izabrao.

TRUD OKO IZBORA ODGOVARAJUĆE ŠKOLE ZA DJECU I NADGLEDANJE NJIHOVOG ŠKOLOVANJA

Roditelji trebaju učiniti sve kako bi svojoj djeci omogućili upis u najbolju školu, školu koja ima najbolji imidž, profesore, upravu, pravilnik, učenike itd. Treba preferirati onu školu u kojoj nastavnici i profesori pokazuju najviše brige i interesa za napredovanje djeteta, o njegovim rezultatima, ponašanju, osobinama, karakteristikama, itd.

Škola ima ogroman uticaj na dijete i u zavisnosti od škole, profesora i školskih prijatelja dijete će oblikovati svoju ličnost.
Nakon što roditelji uspiju upisati svoje dijete u najbolju školu nikako ne smiju pomisliti kako je njima pao teret s vrata i kako će škola preuzeti potpunu brigu o djetetu. Čak i nakon toga oni moraju konstantno nadgledati svoje dijete i aktivno se interesovati za sve njegove rezultate i aktivnosti. U tome moraju ustrajati čak i nakon što se uvjere da je njihovo dijete dobro i primjerno, kako ih ne bi zadesilo teško iznenađenje ako uoče raskorak između njihove predstave i realne istine o djetetu.
Zbog svega navedenog potrebno je da i dijete bude svjesno da se njegovi roditelji interesuju za njega i da nadgledaju njegovo napredovanje.

ORGANIZOVANJE NAUČNIH SIJELA I SKUPOVA U KUĆI

Ti naučni skupovi bi trebali biti organizovani u tačno poznatim vremenskim periodima. Samo prisustvo uleme u kući i razgovor o naučnim temama će pozitivno uticati na djecu i iz toga će izuzetno mnogo toga naučiti.[43]

---

[43] Pravilno čitanje, govornu kulturu, prijem uglednih gostiju, odnos prema ulemi, razviti pažnju itd.

ORGANIZOVANJE RAZNIH KVIZOVA I TAKMIČENJA MEĐU DJECOM

To mogu biti takmičenja iz sporta, znanja, kulture itd. Za ta takmičenja roditelji će pripremiti i prigodne poklone i nagrade.

OBEZBJEĐIVANJE PRIGODNE KUĆNE KUTUBHANE (BIBLIOTEKE)

U toj kutubhani bi roditelji trebali pribaviti svu korisnu probranu literaturu, audio i videokasete i sl. Nakon što to obezbijede roditelji bi trebali još od najranijih dana privikavati svoju djecu na boravak i igru u njoj i druženje s knjigama.

PRISUSTVO SA DJECOM MEDŽLISIMA ZIKRA, PREDAVANJIMA I RAZNIM KORISNIM DRUŽENJIMA

Na taj način djeca će proširiti svoje shvatanje džamije i mesdžida. Samim tim još više će zavoljeti ta mjesta i ostale muslimane koji ih posjećuju.

IZLETI, EKSKURZIJE I ODMORI SA DJECOM

Najodabranija mjesta kojim trebaju težiti svi roditelji za svoja porodična putovanja su Mekka,

Medina i Kuds (Jerusalem), te ostali znameniti gradovi i mjesta ogromnog islamskog svijeta. Na tim putovanjima roditelji će još bolje uvidjeti ponašanje svoga djeteta. Pored toga, time će obogatiti svoje dijete novim doživljajima, saznanjima, iskustvima, ponosu i svim drugim prednostima porodičnog putovanja koje su mnogobrojne.

VEZIVANJE DJECE ZA VELIKANE IZ SELEFU-SALIHA (DOBRIH PRETHODNIKA)

Kako bi djeca krenula stopama tih velikana te oživjela i iznova primijenila njihove principe. U ovim vremenima jednodnevnih hit - zvijezda, raznih idola, hitova i sl. roditelji moraju voditi računa o uzoru za kojim će se povesti njihovo dijete. Nema nikakve sumnje da muslimanskoj djeci uzori mogu i moraju biti velikani i zvijezde islama. Roditelji moraju dobro sagledati afinitete svoga djeteta i kada primijete da im se dijete interesuje npr. za nauku, onda će djetetu pokušati približiti velikane islama koji su se istakli u nauci. Ako je dijete hrabro, odvažno i izdržljivo, i uz sve to se interesuje za vojsku, oružje i historiju, roditelji će

mu pokušati približiti velikane islama koji su se istakli u vojnim pohodima i ratovanju.

Ako roditelji kod djeteta primijete lijenost, oholost i ostale loše osobine, tražiti će u historiji selefa uzorite i istaknute primjere i ličnosti koji će u djetetu probuditi duh, živahnost, interesovanje i ostalo.

Historija islama je prepuna svijetlih primjera ponašanja muslimana, tako da u ovome roditeljima ne može ponestati materijala. Svaki od tih primjera podstiče na brojne hajrove.

Roditelji se moraju stalno brinuti o opredjeljenju svoga djeteta, te o uzorima za kojima se ono povodi. U protivnom, njihovo dijete vrlo lahko može pasti pod izuzetno snažni uticaj raznoraznih trendova i nadrizivjezda kojima smo opkoljeni sa svih strana.

POSEBNA PAŽNJA ZA "VJERSKO" I "SVJETSKO" OBRAZOVANJE KĆERKI

Odgoj i obrazovanje ženske djece je područje u kojem većina roditelja sebi dopušta najveći nemar, iako one zahtijevaju puno više nježnosti i pažnje.

Koliko li je samo kćerki odraslo u majke i nene, a da nikada nisu završile ni osnovnu, a pogotovo

ne srednju školu, o fakultetima da i ne govorimo? Koliko li ih je samo dočekalo starost, a da nikada nisu naučile propise hajda i nifasa, općenito krvi, iako se ti propisi kod žena graniče sa dva rukna islama, namazom i postom? Koliko li je njih koje uopće ne znaju obavljati namaz, niti išta znaju o prednostima, smislu i potrebi islamske nošnje za ženu i o ostalim propisima?

Sigurno je da su njihovi roditelji bili najpreči da ih upute u te stvari i ispravno poduče njima, da su oni bili obavezni da kod njih zaštite i sačuvaju čast, ugled, stid, nježnost, ženstvanost, skromnost, strpljivost itd.

Za svim ovim nimalo ne zaostaje obaveza roditelja da svoju djecu poduče životnim stvarima poput kuhanja, pranja, uređivanja stana itd.

SPREČAVANJE IZLAZAKA KĆERKAMA BEZ PRATNJE

Svejedno je da li se radi o odlasku na pijacu, supermarket, bolnicu itd. Uz njih mora biti sigurno i pouzdano društvo.

ZABRANJIVANJE KĆERKAMA OPONAŠANJA MUŠKARACA I ZABRANJIVANJE MUŠKARCIMA OPONAŠANJA ŽENA

ZABRANJIVANJE DJECI OPONAŠANJA NEVJERNIKA

ZABRANJIVANJE SINOVIMA MIJEŠANJA SA DJEVOJČICAMA I ZABRANJIVANJE KĆERKAMA MIJEŠANJA SA MUŠKARCIMA

Prirodno je da se muškarci druže sa muškim duštvom, a djevojčice sa ženskim društvom. Pogotovo kada se radi o malom djetetu koje je tek počelo da razlikuje stvari, predmete, osobe, pojave i sl. te da izgrađuje svoj vlastiti identitet.

OBEZBJEĐIVANJE UVJETA ZA ŽENIDBU SINOVA ČIM SAZRIJU I ISKAŽU ZRELOST, OZBILJNOST I ŽELJU ZA ŽENIDBOM

OBEZBJEĐENJE UVJETA ZA UDAJU KĆERKI ČIM SE UKAŽE PRAVA PRILIKA U LIKU MLADIĆA ČIJOM VJEROM, PONAŠANJEM I LIČNOŠĆU SU ZADOVOLJNE

SMIRENOST I STRPLJIVOST U IŠČEKIVANJU REZULTATA RODITELJSKIH NAPORA I ULAGANJA

Nakon što roditelji učine sve što se može učiniti za dobrobit svoga djeteta, nakon što u odgoj svoga djeteta ulože sve svoje kapacitete, novac, vrijeme, nerve i sve ostalo, nikako ne smiju požurivati rezultate svoga truda i žrtvovanja. Nakon svih napora i ulaganja njihova obaveza je da budu strpljivi i da mole Allaha dž.š. za svoju djecu. Možda će primljena hajr-dova imati više efekta nego svi roditeljski napori i žrtve.

ČUVANJE OD OČAJAVANJA

Ako roditelji kod svoje djece primijete osobine i ponašanja kojim oni nisu ni najmanje zadovoljni, a oni su, sa svoje strane, učinili sve što se učiniti može da djeca budu dobra i valjana, oni ne smiju očajavati i gubiti nadu da će se njihova djeca popraviti.

Gubljenje nade i očaj su stvari koje ne mogu naći mjesta u srcu pravog mu'mina, jer on zna da, bez obzira na gorčinu i težinu okolnosti, Allah može dati izlaz iz te situacije. On će nastaviti moliti Allaha za svoju djecu (nikada na njih i protiv njih) i iščekivati će uslišanje svojih dova, a Svemogući,

Plemeniti, Milostivi je Onaj koji upravlja svim stvarima i određuje ih kako On hoće.

SVIJEST O TOME DA RODITELJEV SAVJET NE MOŽE ZATAJITI

Ako se desi da roditelji ispravno postupaju u odgoju svoje djece, čuvaju ih, paze, obezbjeđuju sve potrebno, savjetuju ih, i sl., pa ipak vide da se djeca izokreću i čine suprotno, oni moraju biti svjesni da sve to čine u ime Allaha i Njemu se moraju obraćati za ispravnost i pomoć.

Roditelji moraju znati da savjet nikada ne može izgubiti svoju vrijednost. Savjet se poredi sa sjemenom koje se posije u zemlju, a Allah je Onaj koji određuje i upravlja njegovim natapanjem, čuvanjem i izrastanjem. Allah dž.š. nam o tome kaže u časnom Kur'anu:

Da li mu vi dajete snagu da niče, ili mi to činimo.[44]

Savjet predstavlja sjemenku u pravom smislu riječi. Kada se ona posije u dušu dobrog ili lošeg djeteta, ona će i u jednom i u drugom slučaju dati svoj rezultat. Ili će ga dijete odmah prihvatiti i

[44] El-Waki'a: 64.

popraviti svoje ponašanje, ili će razmišljati o njemu dok ne shvati njegovu vrijednost i onda ga primijeniti, ili će zbog njega umanjti zlo koje inače čini, ili će, u krajnjem slučaju, taj savjet biti izvinjenje i opravdanje pred Allahom dž.š.

PODSTICANJE DJECE NA DOBROČINSTVO

Dobročinstvo prema roditeljima je obaveza svakog djeteta, ali ona to postaje tek kada roditelji odgoje svoju djecu na dobročinstvu. Roditelji moraju podržavati i razvijati kod djece osjećaj za plemenitost i dobročinstvo i u tome ih uvijek moraju podržavati. Ne smije se desiti da roditelji za djecu budu nepremostivi kamen na putu do dobročinstva i plemenitosti.

PAMĆENJE DJEČIJIH LIJEPIH DJELA

Lijepo je kada roditelji pamte sve lijepe stvari svoje djece i kada pokažu svoje zadovoljstvo i zahvalnost svojoj djeci na svakom lijepom postupku i ponašanju.
Kada djeca učine nešto što nije u skladu sa dobročinstvom i plemenitošću roditelji će podsjetiti svoje dijete na njegovo lijepo ponašanje.

Nakon toga djeca će uglavnom nastaviti sa činjenjem dobrih djela i primjernog ponašanja.

SAVJETOVANJE SA STRUČNJACIMA ZA ODGOJ

Roditelji bi trebali biti u stalnom kontaktu sa stručnjacima za odgoj djece (pedagozi, psiholozi, lijekari, i sl.), iskusnim daijama, dokazanim prosvjetnim radnicima itd.
To su ljudi koji najbolje poznaju "dječiji svijet" i prilike u njemu. Druženjem sa tim ljudima roditelji će se mnogostruko okoristiti u odgoju svoje djece.

ČITANJE KORISNE LITERATURE O ODGOJU

Pod ovim se podrazumijeva sva literatura koja se bavi pitanjima odgoja, odrastanja i obrazovanja djece. Svejedno je da li su u pitanju stručne knjige iz pedagogije i psihologije, ili radovi na tu temu objavljeni u raznim novinama i časopisima. Roditelji bi trebali iščitavati ta djela i na taj način proširivati krug svojih saznanja o tome. Mora se biti svjesno da su sve te radove pisali ljudi koji imaju veliko znanje i bogato iskustvo u toj oblasti.

SVIJEST O VRIJEDNOSTIMA ODGOJA I NAGRADI ZA NJEGA NA DUNJALUKU I AHIRETU

Ova svijest olakšava i pomaže roditeljima da budu još strpljiviji i ustrajniji u svom odgojnom radu.

Nakon što roditelji učine sve što mogu i iskoriste sva svoja znanja i kapacitete za odgoj djece, ako djeca budu dobra i plemenita ona će svojim roditeljima biti nešto najdragocjenije na ovome svijetu, uz to ona će biti i razlog za nagradu na ahiretu.

Tako će svaki trud i napor roditelja sigurno biti nagrađen adekvatnom nagradom.

SVIJEST O POSLJEDICAMA LIJENOSTI I NEMARA U ODGOJU DJECE

Djeca su djeca, i ona su sastavni dio sviju nas. U narodu se kaže:

S" Ne možeš pobjeći od svog nosa."

Tako, kada roditelji ustraju u svojoj lijenosti i nemarnosti za odgoj djece, njihova djeca ih svojim ponašanjem i djelima kažnjavaju još na ovom svijetu. Takva djeca uglavnom roditeljima postanu kost u grlu na ovom svijetu, a na onom ona će biti razlogom njihove kazne u vatri.

ZAVRŠNI GOVOR O ODGOJU DJECE

Sada smo saznali šta i kako treba i, isto tako, šta i kako ne treba činiti u odgoju djece. Kaže se da su najbolje stvari one koje su jednostavne. Tako je i zadatak sviju nas angažovanih u odgoju djece krajnje jednostavan.
"Dužni smo raditi sve što treba i čuvati se svega što ne treba, i sa Allahovom dozvolom imat ćemo djecu i generacije koje će biti naš ponos i na Ovom i na onom svijetu."

Molim Allaha dž.š. da autora nagradi obilnom nagradom onakvom kako samo On nagrađuje, i molim Ga da svima nama podari iskrenosti, strpljivosti i ustrajnosti u obavljanju najvećeg emaneta na ovom svijetu. Amin!

Prevodilac

SADRŽAJ: